

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI.

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

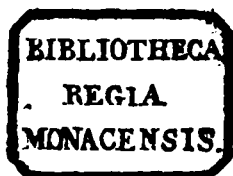
HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER
IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

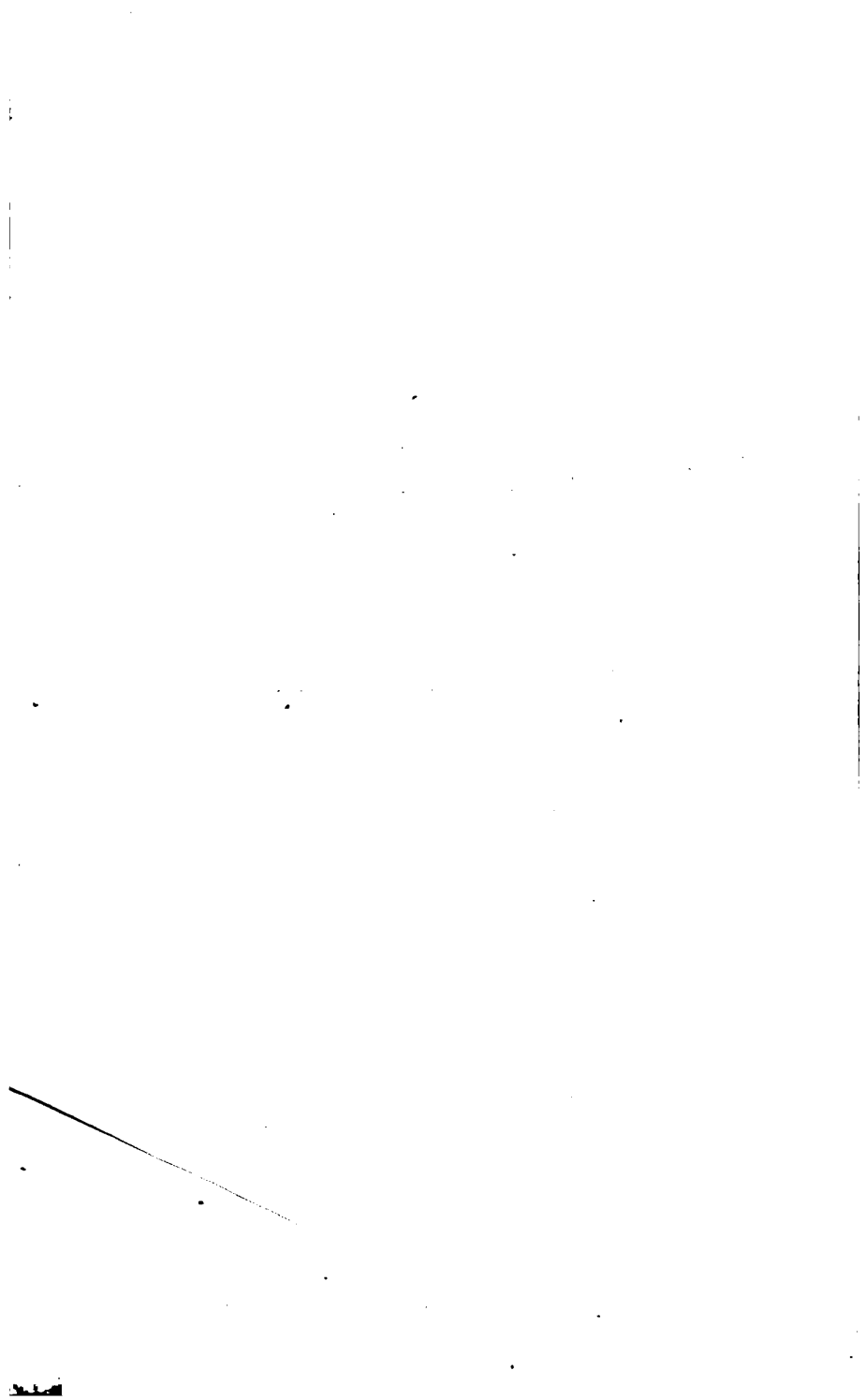

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἵτε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμφομένος Ἀμασιν, ἔρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ αἰπῶν

HERODOTI HISTORIARUM LIBER TERTIUS. THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἑκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἰτεῖ ἱερὰν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοῦς
 ἀνιῶτο, ἢ μὴ δοῦς, Καμβύσῃ ἀπέχθετο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρώδewan,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμαλλε Καμβύσης ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίew τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κά-
 ρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum cam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194, 25.

Πέρσας ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἡσπάζετο, πατρόθεν αὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς. „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμασίας οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα διδούς, εὐῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκεῖνος, ἰόντα ἑαυτοῦ δεσπύτεια, μετ’
 „Αἰγυπτίαν ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὴ τὸ ἔπος
 • καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ’ Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηθεῖνται Καμ- 2
 βύσεια, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ’ οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfecit.* Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen, Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adversus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem narrant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*, dicentes esse eum ex hac Apriae filiā natum: Cyrum enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset, eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεύσαι, γνησίου πα-
 ρέοντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπousι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ἔδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεῖδ᾽ αὖτε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶν ἐχράτο τῶν ἐπαίνων, ὑπερβουμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτων ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysem, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formā
 et staturā praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτα ως δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θανάτῳ γενέσθαι· τὸν
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐκ' Αἰγύπτου
 στρατιάν.

Συτήρικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
 Ἀμασῖος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ οἱ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμασί, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση

ingemiscens ob Nitetin esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse perculsas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἔλθειν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις; σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριηρεῖ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρεῖ μιν
 ἐν Λυκίᾳ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίᾳ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γάρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσειτο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διηκερᾷ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζει μὲν καὶ τᾶλλα τὰ Ἀμασιος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 ἡ ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανερὰι

At illum, ut qui inter auxillares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et inebriatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum,

ἐσβαλαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
τῶν Καδύτιος πόλιος, ἢ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
νῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος (ὡς
ἔμοι δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
της τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρων
μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
τείνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρῦφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ
ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
ἀνυδρὸν ἐστὶ θινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
ναυτιλλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο ἐρχομαι φράσω. εἰς
Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienysso rursus Sy-
rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
in Aegyptum navigare consueverunt, animadversum
est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κέραμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζουσιν, 10
 πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτῶν κέραμος, καὶ
 ἐξαιρούμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρό-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἰόντος καὶ ὕδατος ἐνέ-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubiam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξιόμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8.
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστέως, λίθῳ ὀξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
δ παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἐπιτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἐπτά· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοις παρη-
γυᾷ τὸν ξένον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἢ πρὸς ἀστὸν ποιέηται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem solum, et *Uraniam*, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 • τρόχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. αὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀδι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσει αἰπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανάτο τοιαύδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἄκυσρον, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσει στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκδιδόει δὲ οὗ-
 τος εἰς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, βαψάμενον τῶν ὠμοβοτέων καὶ τῶν ἄλλων δε-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit;isque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysem. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάταιον ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρῶν, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῶν μεγάλας
25 δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ὁδὸς δ' ἔστι δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρῶν. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριᾶς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύση. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ πεσσεράκοντα ἔτη, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysem exspectans. Nec enim in
vivis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν
11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἀνδρῶν, ἔζοντο πέ-
λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπικούροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
ἐπ' Αἶγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium accidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod numquam nec ante, nec post id tempus ad meam usque aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in superioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa regione aquis carente, quum castra castris Aegyptiorum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares, indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyptum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur. Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in castra et in conspectum patris perductis, craterem in medio posuere utrorumque castrorum, et productos singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἕκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
των δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσ-
φάζουσιν ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης κατ-
15 ἑρῆς, καὶ πισόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶυμα δὲ 12
μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
ὁστέων περικαχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
ταύτῃ πισόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκείτο
5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
νέες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλεῖν, δια-
τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξῃς. αἴτιον δὲ τούτου τό-
10 δε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετίως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
minutum calculum in ea volueris coniiicere, perfores;
Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
tiens aegre diffringas. Cuius rei caussam dixerunt es-
se, mihiq̃ facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τὸντο δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον 15 ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαδραρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, αἷς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα αἰγούσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuere. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem Mitylenacam, in qua erat

199, 4.

5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς
 τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰεὲς ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε
 νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρουσσηγδὸν διασπά-
 σαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
 τοῦτο πολιορκεῖμενοι, χρόνον παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
 10 ἔχεις Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγο-
 νότα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον
 τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
 τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως εἰδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
 Κυρηναίων ἀπικείμενα μὲμφθεις, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι
 ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυ-
 ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὴ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem facien-
 dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
 Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
 decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta
 discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
 posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
 ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
 sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
 diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
 tentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt,
 eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum
 quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis
 erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
 nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei;
 has igitur, sua manu prehensas, militibus distribu-
 das proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditione-

Herod. T. II. P. I.

B

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
λαβε τὸ τεῦχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
σὺν ἄλλοις Αἰγυπτίοις, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς. 5
ποιέων τοιάδε. πτείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
λήῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βοῇ
τε καὶ κλαυθμῷ παῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνβόων τε καὶ ἀντέ-
κλαιον, ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
νιτος, προῖδαν καὶ μαβῶν, ἔκλυε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἐπέμ-
πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίαν τὴν αὐτὴν ἡλικίαν 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
verat, Cambyses contumeliae causâ cum aliis Aegyp-
tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servilî
vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiul-
atumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας καλά δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιὴν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν αἱ βασιλῆϊοι δικασταὶ, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 αἰγούμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ θεινὰ ποιούντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποσίων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε
 οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσατέοντα τὴν στρα-
 την, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenacis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
 cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαιον. Θωμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, ἐ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαρμένητε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπερώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆια ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellens
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
ticio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiora erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσὼν, ἐς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόν-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τὴν κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὔρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυτρογημονεῖν, ἀπέλαβε ἀν
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐάδασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem estradactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem se-
 eum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θανύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἤλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαῖστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσεια αἷμα ταύρου πίων, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίνετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyræ, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtæci filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtæus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit; nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios comprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitæ exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* *Sain* urbem profectus est, ea factururus quæ etiam peregit. Nam Ama-

202, 93.

ἔσῃλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμείσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμείσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχυμένος, ἀν-
 τεῖχε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοῦς νε-
 κροῦς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστὶ. Πέρσησι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ θεοῦ
 15 εἶναι ἔμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἂν θεοῖσι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyzes iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
καίμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροις
νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
τοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκρόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυ-
τὸν δὲ ἐνετέλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὐ- 30
ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσιν, οὐ
μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin*
enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
caecus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὄψομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοσι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιγδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμῶν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· εἰς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθεῖναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
5 λεὶ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάσαι δὲ τοὺς ἐπιχω-
ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιῆδε.

- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικες
δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
λοισι ἐνδεσθῆναι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φαινίκων δὲ οὐ βου-
λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιομαχοὶ ἐγίνοντο. Καρχηδό-
νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
bolcm militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
servitutem, quae illis a Persis imminebat, effugerunt.
Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

203, 53.

ὅτι σφίας τε αὐτοὺς ἐδιδάκισαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριω σφίας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἰγυ-
 γυπτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
 τίνης ἀπίνοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐντελόμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, παρφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
 5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικῆίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοιςι
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοιςι τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείῃν τοιῷδε· τὸν
 ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιούσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν καλεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδεταί χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἤκατε γάρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χάρις ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλευεῖ 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur. Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi

„τῷ Περσῶν βασιλεῖ, ἵπταν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβηι τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεῦσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσπτάσθαι. τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνὴς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροῦς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 20 εἶναι σφρα πεδάς, εἶπε ὡς παρ’ ἑαυτοῖσιν εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nōs superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amacula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce*

30 HERODOTI HISTOR. III.

λεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μέρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείφιας, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερ-
 σθεὺς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ τι τε σιτέται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὀκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδῶκοντά δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θωμμάζειν, εἰ σιτέομενοι κόπρον, ἔτεα ὀλγὰ 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφρων, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· ταῦτο γὰρ ἑωυτούς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιφωμένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτίων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθαί· καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφί ἠγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατά-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥστε ἰών. ἀσθενεῖς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης αὐτῶ δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθῶς οἷόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique cum-

εἰς δεσμοτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσῆσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν ταύτοισι τοῖσι Αἰθίοφι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχυρήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιωι, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἥ δὲ σφι
 πολλή καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνέων διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαριν
 παρεχόμενος, αὔτε ἄλλο αἰκίς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefece-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερὰ ὁμοίως αὐτῶ τῷ νέκυϊ. ἐν αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰσθᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατὰσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδὲ μὴν παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἶα δὲ ἐμμανὲς τε ἑὼν καὶ
αὐ Φρενῆρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes; alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque Ichthyophagos audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πάντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊς ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθυμέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτιάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊς 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτῶν ἀπο-
 κληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δέισας τὴν ἀλληλοφαιγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

- 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπῆρξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατιτεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροὶ εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχυριωνῆς Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cambyses*, veritus mutuam militum comesturam, omissa adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est; multisque de exercitu amissis, Thebas iterum pervenit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Graecos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.) Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos, *Oasin* oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a Thebis septem dierum itinere per arenosa faciendo: nominatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod *Ammonii* narrant et qui ex his audiverunt, hemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπὶ γένου δὲ Καμβύσεω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέας δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἴματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero *Memphim* *Cambyser* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyser*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑαυτοῦ κακῶς πρῆξαντος,
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέρφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον
 μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέρφι, ἐποίουν τοιοῦτον σὺδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατῆς πλη-
 θός τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σοὶ θεὸς εἴη φα-
 νείς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπεὰν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεράς ἐκάλεε ἐς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπικυμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεράς· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπις

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
 festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit;
 cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
 Aegyptii; at nunc, quum adisset magnā exercitus
 parte amissā? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
 ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
 idemtidem consuisset; et, quando adpareat, tum
 universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 diens Cambyses, mentiri eos, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis
 manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

αὐτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μῶσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι
οἷα τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καί μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
Ἔχει δὲ ὁ μῶσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήια 10
τοιὰδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσει,
29 κἀνθάρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἀπίος, παίει
τὸν μηρὸν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

209, 31.

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ Θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε αὖ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 20 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διαλέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖς ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπης πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖς λά-
 25 θρη Καμβύσῳ.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρενήρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἰόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν αἰπεί-
 5 πεμψεν εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ
 παρά τοῦ Αἰθίοπος ἤνειακον οἱ Ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἴος τε ἐγένετο. Ἀποικοιχόμενου ὦν
 ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὑπνῷ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὥς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἐαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄσχη, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενεῖντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' αἴρεν ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ ἐς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
 Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuntius ex Perside veniens nunciare, Smerdin in
 sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐᾷθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἠράσθη μὲν
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐᾷτοτα ἐπινόμε ποιήσιν, εἶρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆϊους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι καλεῦν
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσῶν, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τοῦ-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακίεσται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεως, ὑπὲρ
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμα-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς καλεῖται ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ αὖ βούληται. οὕτω οὐτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξῆυρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφείας. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγήμε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 φήν. τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuatur, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocina-
 batur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ catenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδεσθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 ταῦτο, ἐπαίρεισθαι διότι δακρύει· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σαι, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειω. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπαυέεισθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶσθα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, Iconem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
 quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
 nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
 illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptiī
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtā lactucā folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
 folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
 tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
 imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πηδῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἰώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶ οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξά- 5
„ξασπες, κοῖνόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν-

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter *Apin* nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

211, 18.

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
 εἰπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἐπαινέαι· τῇ δὲ Φιλωίῃ σέ Φασι πλέονως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνῳ προσκείμενον παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νόημονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θεές.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
 25 ἑόντων καὶ Κροῖσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκεῖ
 ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοτο, ὡς εἶη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παριών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρον,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Μὴ

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.

- 35 Τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Περ-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστειώτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανεῖσθαι λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ αἰμάρτω,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐνόντα τὸν οἶστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελᾶσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Περξάσπες, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyrus nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Cro-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. γυν δέ
 25 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πηξάσπεια δὲ ὀρίοντα ἄνδρα οὐ
 Φρηήρια, καὶ περὶ ἐαυτῶ διμαίνοντα, εἶπεῖν· „Δέ-
 „σποτα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἔγωγε δακύνω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο·
 20 ἐτέρωθι δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρῶτοισι, δωδέκα
 ἐπ’ οὐδεμῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἔλαν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλῇ
 κατάρυξε.

Ταῦτα δὲ μὲν ποιῶντα ἰδὲ καίωσι Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 νοθεῖσθαι τοιοῦτε τοῖσι ἔπει· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ’ ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφὸν
 8 „δὲ ἢ προμηθεῖ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyzes:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea caussa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea caussa*

„πολύτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶν ἑλόν· κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιῆς, ὅρα ὅπως
 „μὴ σὺ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐπέτλλετο, πολλὰ κελύων, σὲ νουθετέειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὖ- 10
 νοίαν φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσ-
 δε· „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλευέειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός
 „τεν ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficient. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumque hortatus,
 ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysii
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut traiecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἀναδραμὼν ἔβη ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσται οὐκ εἶχε,
 ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι.
 οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
 25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
 εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
 Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφήναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνουνται ζῶα-
 γρια Κροῖσου· ἣν δὲ μὴ μεταμελῇται, μὴδὲ ποθῇ μιν,
 τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
 30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
 θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
 ριεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι, ἔφη,
 περιόντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
 προΐξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

*aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehēdit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus forās se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo prae-
 mia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et facien-
 dum mandavit.*

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμαχοὺς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ- 5
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷ-
 γαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πράξεσι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπάπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστὶ ἐσιέναι ἄλ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφείας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὧν μοι δηλὰ ἐστὶ, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱοῖσιν τε καὶ νομαίοισι ἐπεχεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcrâ aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templa

ρησε καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προβεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἔστι οἴκος ἔστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασιν τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 στι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παριόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔθα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατεσθίουσι, εἶρετο, παριόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, nulla con-
 ditione se id facturos, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatae* nominantur, qui paren-

έρμηνης μάθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήματι δῆξαιατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νεόμισται· καὶ ὁρῶς μοι δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσειω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίησαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεια τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαύλαστας· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον· ἰσχων δὲ, ξεινήην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graccis, et per interpretes quid ageretur intelligentibus, interrogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare mortuos parentes?* Et illi, alta voce exclamantes, meliora cum ominari iusserunt. Ita igitur haec constituta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse, *Legem* dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello adgressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem susceperunt. Is quum insurrectione factâ Samum occupasset, primum trifariam distributam civitatem simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; administraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylosonte insula eiecto, universam Samum imperio tenebat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρήγματα αὗξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ἔκου γὰρ ἰθύσει
 στρατεῦεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 15 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὲ τῶν νήσων αἰρήκεε, πολ-
 λαὶ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἳ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant *Polycratidis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vincti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶν δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεινὸν εὖ πρήσσον-
 „ τὰ· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῶν ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι Φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταίνειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἑαλλάξ πρήσσω, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῶν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἑόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitata-

„να μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαῖς ἤδη τὰπὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάθαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρέπω τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκείο.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος ὃ εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κее ἀποβαλέειν, ἐποίεε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει εἰς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ εἰς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχορήτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίω μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 εἰς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρων εἰς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεις τοῖσι ἔπεισι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

217, 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σὲ ἐπὶ δεῖ-
 „πνον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ ἄλιεὺς, μέγα ποιεύμε-
 νος ταῦτα, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίῳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν

- 15 Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτεος ἤκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

et orationis tuae, et doni causa: teque ad coenam vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum abiit: famuli vero, dum pisces dissecant, reperiunt in eius ventre *annulum Polycratis*. Quem ut viderunt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Polycratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde accidissent: libellumque illum in Aegyptum dedit perferendum. (43.) *Amasis*, lecto libello quem ad illum *Polycrates* miserat, intellexit, fieri non posse ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vitam finitum esse Polycratem, cui feliciter omnia cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.

58 HERODOTI HISTOR. III.

πέμψας δέ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύσθαι ἔφη τὴν
 ξυνίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχῆς
 διωγῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξίνου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὢν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐκ' Αἴγυπτον, ἐδεή- 5
 θη ὅπως αὐτὸς καὶ παρ' ἑαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψεν εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτους στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἑαυτῷ ἐκ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευσεν μάλιστα εἰς ἐπανα- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβη Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore
 adficeretur hospitis caussa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ Φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον. Πο-
 λυκράτης νησὶ ἀγτιάσας, ἐς μάχην κατίσθη· νικῆσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, αἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
 ἔρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδρε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuisset non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugâ
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-
 crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntες devicisse Polycra-
 tem: quod, meâ quidem sententiâ, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἰρεῖι, τῷ 15
 ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὀλί-
 γων, ἐσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἐόντων πολιητέων
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
 νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοί-
 46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δέομενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse deviciū. Praeterea
 civium sibi subicctorum uxores et liberōs, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Samiī*,
 a Polycrate eiectioni, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακον· ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μισσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροῖσω, καὶ τοῦ θῶρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γυπτίου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θῶρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτι ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἔόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἵνεκα θανμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θῶρηκος

tani responderunt, vocabulo *Saccus* supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴϋσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορινθιοὶ προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἱκτομῇ. προσσχόνταν δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδασξαν ἱοῦ ἀψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Periander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
 οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταύ-
 15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡϊθέων· ἱστάν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ὥα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφὴν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ Φύλακοι, οἷχοντο ἀπολι-
 πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρυβίοις Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
 συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 εἶνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 5 σον, εἰσὶ διάφοροι ἔόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἶνεκεν
 ἀπεμνησικάκειον τοῖσι Σαμίοις οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
 tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ εἰς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγонуίῃ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐΦιλοΦρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς εὐόνας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὃς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὀνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyracorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam *Melissam* *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex *Melissa* duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus *Procles*, *Epidauri* tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natus maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycoph-*
ron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἄτε Φονία τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὡς σφας Φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 του δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 ἄτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δέ, οὐ-
 δεμὴν μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνων ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπαρεῖς τε ἱστορέων. ὁ δέ, ἀναμνησθεῖς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδίδοναι βουλόμενος οὐδὲν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς διάειπεν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίῳσι. ὁ δέ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vicissim adloqueretur, nec interroganti responderet quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Periander*, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi autem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixerat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in animum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus suggererit*; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis, id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eosque, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit

ἀπελαυνόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἀπελαύνετ' αὖ καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπευλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῦτι δεξαμένωσι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' αὖ ἦε ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
 ἰόντα παῖδα, καίπερ θυμαίνοντες, ὅμως ἰδέκοντο.
 52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅς αὖ ἡ οἰκίᾳσι ὑποδέξεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰὴν ζημίην τούτῳ τῷ Ἀπολλωνί ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς αὖν δὴ ταῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίᾳσι δέχεσθαι ἤθελε· πρὸς δέ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος 5
 ἰδὲ καὶ πειραῖσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερίων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλυνδύετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περιάνδρος ἀλυσίῃσι τε καὶ ἀσπίσι συμπεπτακκό-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus est, quum recipientibus minaretur pater, imperaretque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat; hi- que cum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti- mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu- blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis cum do- mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, cum sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat) *Apollini debiturum*. Ex hoc igitur edicto nemo am- plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo- luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba- tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum *Periander* illuc, et inediâ male adfectum, miseratus

222, 49.

τα, οἷμαι· ὑπὲς δὲ τῆς ἀρχῆς, ἥϊε ἄσπον, καὶ ἔλα-
 10 γε· „ὦ παῖ, κότερά τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πῶς σεις, ἢ τὴν τυρανίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, εἶντα τῷ πατρὶ ἐπιπρόσθεν,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλω, ἀντι-
 15 „στατίων τε καὶ ὀργῇ χρωόμενος ἐς τόν σε ἥκιστα ἐχρῆν.
 „εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῖν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφεῖ ἐξοργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέσθαι κρείσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτιρεύσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς ταχῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρείσσοντας τεθυμῶσθαι, ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περὶ ἀνδρὸς μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανεν· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ ραὶ ἰσὴν

est puerum, et propius accedens, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
dona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
 • *simulque quale sit succensere parentibus et supe-*
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζήμην ὀφείλει τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον.
 Μαβῶν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπτειται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπικράτειε γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρόντων οἱ πρη-
 γμάτων ἔντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν· 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὅ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκετο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατός τὰ
 πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλει τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρὶςβυτέρῳ τῶν παιδῶν οὐκ ἐνεῶρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθίστητες. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem soceram
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
 nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu. videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνέω, δεύτερα ἀπέστειλε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν' πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης, „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε' ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίη, κτῆμα σκαῖόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρεῖμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί· εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὲ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδάχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
mus patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus a-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
 suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγυλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Κατανέσσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδὸς, ὃ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὃ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπικῆται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσης ἐσπεῖωτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, *Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset*. Quae postquam illa renunciavit, tertio *Periander* praeconem misit, qui diceret, *ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum*. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, *Periander* parabat *Corcyram* proficisci, et *mius Corinthum*. At *Corcyraei*, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum *Periander* veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de *Corcyraeis* ultionem *Periander* ceperat.

(54.) Iam *Lacedaemonii*, magna cum classe *Sa-
 pum* profecti, urbem oppugnaverunt. Et murum ad-
 gressi, turrim in suburbio mari imminentem iam trans-
 scenderant, quum, succurrente ipso *Polycrate* magna

5 σαντες Παλυκράτειος χερσὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
 τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὐρατος
 ἐπιόντα, ἐπιξήλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίαν
 συχνοὶ· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ἄλγος
 χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔπειυν.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παριόντες Λακεδαιμονίων ἐμοῖσι ἐγίνοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχήν τε καὶ Λυκάπην, αἰρήθη αὖ
 Σάμος. Ἀρχίης γάρ καὶ Λυκάπης μῦνοι συνεπι-
 σόντες Φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίαισι, καὶ ἀπο-
 6 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
 Σαμίαν. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
 Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίῳ τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
 γνηνόμεν' ὀφίῳ γὰρ τούτου ἦν· ὃς ζῶντων πάντων μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
 10 τοῦνομα τεῖθῃναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manū, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
 fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent Archiae et
 Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
 copas, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
 cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiae
 nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
 qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμῳ, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προ-
 κόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, αὐτῶ δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεὲς ἐποίη-
 σαντο.

10

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτειον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεταί, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἑναυτῷ ἐκά-
 10 στῶ χρημάτα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶα τέ ἐστὶ πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανίᾳ λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρὺς τ' αἰγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φράδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ αἰγορῇ καὶ τὸ πρυτανίῳ
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶαί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulaniis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confit-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-*
poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπέμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσ-
 βειας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπίσαι 5
 αἱ νῆες ἦσαν μυληλαίφεις· καὶ ἦν ταῦτο τὸ ἡ Πυθίῃ
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον
 λόχον καλεῖν οὐσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι εἰδέντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χεῖσθαι· οὐ φασκόντων δὲ χεῖσθαι τῶν Σιφνίων αὐτοῖς 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθον. πυθόμενοι
 δ' ἰθὺς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθόντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσσωθήσαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληίσθησαν
 τοῦ ἄστυος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐταῖς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονίων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samii*
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mise-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
 illos iussisset *lignas insidias, et rubrum praeconem*.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso prae-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιβήϊοισι παρακατίθεντο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πάντε' ὥστε
τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὴν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγι-
νήται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠδραποδίσαντο με-
10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσίων τὰς πρῶ-
ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
Σαμίοισι Αἰγινήται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
φικράτης βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγίῳ, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπα-
θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quæ nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odii causa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοι εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὅκτω ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώσκεται, τρίπου δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιῶν· μῆκος δὲ τοῦ χῶματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρώτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλειω ἐπιχώριος. Τούτων ἕνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστάται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπее τῶν
οἰκίαν μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτεται
γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς·
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶοντα ἐαυτοῦ ἀδελφεὸν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoc-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sā sermonem de Samiis paulo longiorem instituimus.

(61.) IAM adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδεν τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. ταῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεύθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆμον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκας προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 εἰς μέσον τὰ ἐπιτεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν
 λέγειν ἀληθεία, αὐτὸς τε προεδέσθαι ἐκ Περσῶν,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδι, αὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Περσῶν, εἶπε·

ΛXII. 4. Ἀγβατάνοις. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοις. Tum vero c. 64. Ἀχβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a pracone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum *Smerdin* missum, non executum esse

- 10 „Πηξάσπης, οὕτω μοι διεπρήξατο τό τοι προσέθηκα
 „πρῆγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε, „ὦ Δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθές, ἕως ποτὶ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ανέστηκε, οὐδὲ ἕως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς κῆρὸς τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρὸν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαιψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τέθνεωτες ἀνστήσῃσι, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσονται· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γῆ ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσῃ. κῦ ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτεν ἤκων προ-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκοῦειν.“ Ταῦτα 63·
 εἰπαντος Πηξάσπης, ἤρεσε γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδιώκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε ἀπικυμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram? Tum ille: Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, expecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin eris ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illa tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum. (63.)* Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πηξάσπης τάδε· „Ὠθρώνπε, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ἂν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶ θι χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δης Φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπέτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα·
 „ἐνετείλατο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα·
 „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὲ σφί ἐλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψυσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πηξ-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανοστεύς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: *Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: *Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,**

228, 60.

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνίεναι τὰ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπακ-
 20 „εστέωντες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζέϊθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθινή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς εἶδ-
 κκε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μένος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπαλωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν; ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχύστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere, quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt, tum is quem tu procuratorem domus tuae constituisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis: (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis; cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi, Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem, deploravit Smerdin: et postquam universam suam calamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum insiliit; in animo habens, quam celerrime posset, Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi figurá] decedit; et nudatus gladius femur ferit, Vul-
Herod. T. II. P. I. F

μνωθέν δὲ τὸ ξίφος καίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεόν
Ἄπιν ἐπληξαι, ὥς οἱ καιρῇ ἔδοξε τετυφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει ὄνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσιν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικαῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοξε τελευτήσιν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πηήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὲ ὡς τότε ἐπιρριόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ ὄνομα,
ὅπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
ρος, καὶ τοῦ τραύματος, ἰσαφρόνησι· συλλαβὰν δὲ τὸ
διοσπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσια τὸν Κύρου
„ἔστι πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

meratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, Agbatanis Mediae, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminebat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

229, 90.

- ταπεινψάμενος Περσίαν τῶν παρόντων τοὺς λογισμ-
 τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελαβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον πηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπῆϊ φύσει οὐκ
 „ἐνὴν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δὲ, ὁ
 „μάταιος, Πηλεΐσπεια ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νόντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τούτου,
 15 „ἀδελῶς διατῶμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κατὲ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραισχημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ad-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatiuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἄμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεακτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλεῖας οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλεῶν, τὸν τε
 „ἐλπιον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χοῆν, ἐμεῦ αἰσχροῦ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκιστῶν
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λυσθαι, τὰ θελω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλεῖους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

229, 21.

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῶν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παροῦσι, μὴ περιδέω τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτὶς εἰς Μήδους περιελθῶσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρέθῃναι ὑπὲρ ὑμῶν
 „εἴτε καὶ σθένει τιῶι καταργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ πόμνια
 „τίκτουν, εὐοῦσι εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέρουσι· μὴ
 40 „ἀνασώσασθαι οἱ δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῶν γινέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἐτι ταῦτασι τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπγυγέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλακ' ὅσας τὴν ἐαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρέ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyzes, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοῦτα, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνη διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα,
 ὡς εἰς Φακέλισί τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μῆρος τάχιστα
 εἰσάτη, ἀπῆνικε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας πέντε, ἅπαν-
 τα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου.
 Περσέων δὲ τοῖσι παρ᾽ αὐτοῖσι ἀπιστὴ πολλὴ ὑπεκέχυτο,
 τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
 οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
 ἀνιστιῶντα· δυνῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσπης ἕξαρος ἦν
 μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
 Καμβύσεια τετελευτηκότος, Φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλεῖσθαι αὐτοχειρί.

LXVI. 13. ἀνιστιῶντα. ἰνιστιῶντα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt.
 Et haud multo post, carie corroso osse, et in putre-
 dinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*.
Cyri filius, postquam annos omnino septem et
 quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec
 masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui ade-
 rant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt,
 Magos rerum esse potitos; sed *Cambysen* existimarunt
 calumniae caussa haec dixisse quae de morte *Smer-*
dis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum ad-
 versus illum concitaretur. Hi igitur existimabant;
Smerdin *Cyri* filium insurrexisse regnumque occu-
 passe: nam praefracte etiam negabat *Praxaspes*, a se in-
 terfectum esse *Smerdin*; nec enim tutum ei erat, mor-
 tuo *Cambyse* fateri, *Cyri* filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσιου, 67
αἰδιῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὀμωνύμου Σμέρ-
διδος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
εἰς τὰ ὀκτῶ ἔτια τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπέδιδετο
δ εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχον πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
παρεῖξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
πᾶν ἔθνος τῶν ἡγε, προῖπε ἀτελήτην εἶναι στρατηγῆς
καὶ Φόρου ἐπ' ἔτια τρία. προῖπε μὲν δὲ ταῦτα αὐτί-
κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
νετο κατάδηλος τρέπω τοιῶδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτεισε τὸν Μάγον,
ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῆδε.

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo *Cambyse*, per septem menses, qui *Cambysi* ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Perais exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, *Pharnaspis* filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic *Otanes* primus suspectum habuit *Magum*; non esse *Smerdin* *Cyri* filium, sed eum qui erat, inde coniiiciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφαίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει ἐς ὄψιν ἑαυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ ὄνομα ἦν
 Φαίδιμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτη τε συνοικεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναῖξί. πέμπων δὲ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτῳ ἀνθρώπῳ
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτῳ τού-
 „τῳ συνοικεεὶ αὐτὴ τε ἐκείνῃ, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
 cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ. „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ιδέσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ἂν
 25 „θρῶπος, ὅστις κοτὲ ἔστι, παρέλαβε τὴν βασιλῆην,
 „διόσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον καταφαίνεται τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπε παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα. „ὦ θυγάτηρ, θεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβίσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν καλεῖ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὗ τοι μιν, σοὶ τε συγκαοιμῶμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, θεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ἂν ποιήσῃς τάδε· ἐπεὶ ἂν
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
 Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σιωπὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνικνέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπτει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαιδίμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὥς αὐ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσιν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεως ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἡ αὖν δὲ 20
 Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνης θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τέλousa τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιστροφῇ
 γὰρ δὲ αἱ γυναῖκες φοιτοῦσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθούσα
 παρ’ αὐτὸν ἡδὲ. ὑπνωμένου δὲ κατὰρως τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palrans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi-Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

ἤφασκε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετίως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα
ἐγγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρούην, Περσέων τε πρώτους ὄντας καὶ ἐαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἑδοξέ-
σθη, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεῖν μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσαγεται Ἰν-
ταφέρνηα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρνηα. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρῖος ὁ Ὑστάσπιος, ἐκ Περσέων ἔκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπὶ ᾧν αὐτός ἀπὶ

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobris*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετό, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἔοντες ἑπτά, ἐδί-
 δosan σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγώ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μῶνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὥς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήκει
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μῶνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γάρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „ῤυστάσπειος, εἰς τε πατρός ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεωυτὸν ἔοντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχῃναι ἀβου-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανει·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: sorti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

- 15 „δεῖ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῳ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νῦν ἀφείλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
„νας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερέσθῃ ἢ νῦν ἡμέρη, αἷς
„οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
„αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ ἔας, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ

illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane est proposita, scitote pessime vos esse perituros. Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime vos soli, cum nemine alio consilium communicantes, rem conficere: quoniam vero mecum communicastis, aut hoc ipso die rem exsequamur, aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi, non alium accusatorem me praeventurum esse, sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse delaturum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes: Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque

„παίρμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσωμεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διοτιώσας αἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' αἰκούσας· ὥς τῷ τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμαίβεται Δαριῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ ἄλλα ὅ ἐστι τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργῳ δὲ αἰ- 10
 „θεῖν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γένηται. ὑμῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατισιώσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδόμενες ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ θυμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπιστάτην, τῇ πάριμεν· Φᾶς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσίων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρός σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δι' ψεύδος

*adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu
 etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu
 certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius
 respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non
 facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere:
 sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia,
 sed unde factum nullum praeclarum existit. No-
 stis autem vos, per dispositas illas custodias nulla
 difficultate transire nos posse. Quum enim simus
 hac dignitate viri, nemo non transire nos patie-
 tur, partim reverentiâ ductus, partim timore.
 Praeterea vero ego ipse praetextum maxime ido-
 neum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside
 me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi
 mandatum sit, regi significare. Etenim, si men-
 dacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-*

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψεύδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπὶ τὴν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδῃσι
 „πίσαντες, κερδήσειν· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσονται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτραίπηται. οὕτω οὐ ταῦτα ἀσκέοντες, ταῦτοῦ πε-
 25 „ριχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσειν μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζομενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν κιν τῶν πλουτῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω-73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἴ γε μὴ

*idem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgre-
 diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare*

„οἶδ' ἡμεῖς αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἰόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύση νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως καὶ
 „μémνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃς τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακταῖσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκίμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεα. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείβεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἁλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰδίως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν ταῦτε. Τοῖσι Μάγοις ἔδοξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπεια φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit nobis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutilatus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti adfuis-
 tis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσσω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 κε· καὶ διότι μαῦνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἔοντα ἐν αἴῃ μεγίστη τὸν Προξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
 ταν δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, Φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐω-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγανῶϊαν· ὑπισχνύμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Προξάσπεω
 πῶσιν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δευτέρα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμῃν ὡς πε-
 ρεῖη ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησταμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Προξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνέβιβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique sæpe professus esset vivere Smerdin, *Cyri
 filium*, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant,

μένος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πηξάσπης μὲν νυν, ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πηξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πηξάσπεια γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδosan αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
καλεῖοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵεναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰσθήκων ἑπτὰ ζεύγη, δύο
 αἰγυπιάων ζεύγη διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λήϊα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνεσι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεόμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, θύῃ πομπῇ χρωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πλουροῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω 10
 παρῆναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντάς αὐτοῦ ταύτη
συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδραῖνα.
Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηρικαῦτα ἔοντες 78
ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γινόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ, ὡς
5 ἔμαθον τὸ ποιεῦμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
λοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἔειπὼν
10 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
στά οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτα
μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μόντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
tem sunt conversi. Alter raptum arcum capit, hastam
alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
tuis est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὐτερος τραματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ Θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ τὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκίτῃ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡς καὶ δὲ ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥς τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραματίας ἐνυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ Φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans *Darius*, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui *Darius*, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et *Gobryas*, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens *Darius* ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθεν ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέσanto, ἐξηγεόμενά τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινα τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.

Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίειν καὶ αὐτοὶ ἔτε-
 ρα τοιαῦτα ποιέειν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινα Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὀρθὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξιτι Φαῖνται
 ἐς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonía* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερῶν ἐγένετο, ἐβουλευόντο αἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοις περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοις Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Εμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μῦναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσῃ ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπεξῆλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρεῖμα κατηρητημένον μῦναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἔξεστι ἀνευθύνω ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοσημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otañes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summum imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῇθεν ἐμψύεται ἀνθρώπων. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἀνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολύτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ριουσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀστωῶν, διαβολὰς δὲ ἀριςτος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμυστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θουμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπείη τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρίων νόμαϊά τε κινῆ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἀφ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἀρχεῖ, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ᾧ γνῶμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνῶμην ἐσέφερε. Μεγαβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίην ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνῶ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκα. ὁμίλου γὰρ ἀχρηστίου οὐδέν §
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καί τοι, τυράννου
 „ὑβριν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δῆμου ἀκολάστου ὑβριν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

239, 57.

- „πείθειν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνι. καὶ
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκῆϊον; ἀδέει τε ἐμπιστὰν τὰ πρῆγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὔτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, ταῖ-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐνσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμῃ, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχί-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, in-
telligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc
quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intel-
ligat, quum nec didicerit nec noverit honestum
aut conveniens quidquam, et deproperet negotia,
cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini
similis? Populari igitur statu hi utantur, qui
Persis male cupiunt: nos vero optimorum vi-
rorum seligamus societatem, cui imperium
deferamus; quorum nempe in numero nos quo-
que erimus ipsi. Optimorum autem virorum con-
sentaneum est optima etiam esse consilia. Haec
est sententia a Megabyso in medium proposita. (82.)
Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus ver-
bis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multi-
tudinem spectantia, ea recte dixisse videtur;
quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χρῆν, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο πρόσχειν
 „λέγω. ἀνδρὲς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσί τε νικᾷν,
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε.

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δῆμον τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγωμομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν' ὧν ἐφάνη μουνάρχος
 „εἰάν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἔπει πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae malefaciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius imperii
 esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia. quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patriae*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προσκείμετο· οἱ δὲ τέσσε-
 ρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσσωθή-
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιᾶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 9
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκείνοι ἐλῶνται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγα-
 „νιῶμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου ἔκπατος ταῦτα, ὡς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut*
unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
cum in contentionem non descendam, nec enim
imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-

240, 17.

συνεχώρεον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
 ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 25 αὕτη ἡ οἰκὴ διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
 3 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καὶ
 σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνῃ αἰεὶ
 γινομένοισι, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλβῃ ἡ βασι-
 5 λήϊ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἕτερος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. Ταῦδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege aequissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posteri, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτά ἄνευ ἑσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπασσάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. 15

- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ ὀνόματι ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τὰδε· „Οἰβάρες, ἡμῶν δέδοκται „περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τὰδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5 „ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν „ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuntio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἡ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω Φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μὴ-
 15 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστιον, κατέδησε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχερίμπτων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. „Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 - ση, οἱ ἕξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστιον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Ocha-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T. II. P. I.*

- τοῦτο τὸ χαρίον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρις καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελεύσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τινι γινόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιὰδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάυσας
τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους.
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάσασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΌΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπιος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu cum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum paribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδωκετο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεφάμενου, καὶ ὑστέρων
 αὐτῆς Καμβύσει. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· αἰκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι εἰς Αἴγυπτον. Γάμου
 τε τοὺς πρῶτους ἐγάμαε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστῶνῃ· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσαν, προσνυμφήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῇ τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστῶνῃ, παρθένον.
 ἐτίρῃ δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 οὐνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνου θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθων, ἔστησε· ζῶν δὲ οἱ ἐνῆν, αἰὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἶΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἘΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΑΝΗΝ. Ποίησας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατιστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστασ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχίας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἑκαστέρῳ νέμειν. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἰρητο Βαβυλωνίον σταβμόν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS· EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum
 in viginti praefecturarum numero praetermittens*]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylónico pondere talentum ad-

243, 7.

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνέας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχόντος,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσιω, ἣν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 25 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρῆγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπίος τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰωνῶν, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήιε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, *institorem fuisse Darium;*
Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima* erat *prae-*
fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγενίων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἑσπλείοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγονίων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα- 15
 τὸν εἰς τὴν Φρουρίουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀνα-
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρειω οἶκισε ἐπ' οὐρασι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενοι ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγενίων. *Suspectum nomen.* Αὐτενίων nonnulli.

balis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributum nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀπὲς αὐτὴν, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἢ Παλαιστίνη καλειομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
 χίων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκκοσμάτο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, παρὰ τοῦ ἐκ τῆς Μαίριδος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χάρις τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
 φι κατοικημένοισι, καταμετροῦσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτ'

XCI. 14. πρὸς γάρ. Αἰῖ σίτου γάρ. *Ibid.* μυριάσι. Ἀν μν-
 ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionem, quae tributum erat immunis) tributum im-
 positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et haec Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pec-
 uniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est,

τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερον· νομὸς αὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσιῶν χώρας, τριηκόσια· νομὸς ὀγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἑνῆκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παι-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, εἰς τὸ αὐτὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυο- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχίων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

245, 65.

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοις οἰκούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοῖς ἀνασπάστοις καλεομένοις κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κασπιοὶ πενήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα. νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε- 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μεσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributi nomine cgebantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Caspii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: praefectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Chorasmi, et Sogdi et Aei, trecenta talenta: *decima sexta* praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam incolentes, quadringenta conferebant talenta: praefectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Alarodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec *decima octava*. Moschis et Tibarenis et Macronibus, et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοις, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλεῖστος τε
 πολλῷ πλεῖστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίων πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδέκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδῶκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίαν καὶ τετρακισχιλίαν. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλεῖθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακι-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἔτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπικεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσαρ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδῶκοντα καὶ ἐντακόσια.

praefectura haec decima nona. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperit-
 ur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

246, 96.

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλυγαχόθεν. προϊόντος μάντι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ ἡσάν προσήτι ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσα-
5 λίης οἰκημένων. Ταῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
χρεῖ· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρεί τὸν κέραρον.
ἐπὶ αὐτὸν δὲ δευτὴν χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσον
αὐτὸν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν αἰσχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρον ἐπιτάξας. 97
ἡ Περσίς δὲ χρεὼν μούνη μὲν οὐκ εἴηται δασμοφόρος·
ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χρεὼν, Οἷοι δὲ Φόρον
μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίον. Αἰθίο-
6 πες οἱ πρόσσυροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαίονα
ἐπὶ τοὺς Μακροβίου Αἰθίοπας καταστρέψατο· αἱ περὶ
τε Νύσῃ τὴν ἰσὴν καταίχνηται, καὶ τῷ Διούσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cudendum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributiarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyses, quum adversus Macrobios Aethiopes arma ferret,

γούσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις. σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαίᾳ. οὗτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτιος αἰγίνον,
 αἰγνέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χαίικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκασίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορῇν ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντητηρίδος
 αἰγίνον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά- 20
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα αἰγίνον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
τοιῷδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 περὶ ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνά
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. αἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ὀρμαίνοντι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεέ-
ται. οὗτοι μὲν δὲ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῖνη·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certū
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-
puli*, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἤν, ἐπειὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμύσσωσι καὶ κέ-
 ψωσι, τὸ ἐνβεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κριῶν ἐδεσται ὤμων· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς αὖν κάμη τῶν ἀστῶν, ἣν τε γυνή, ἣν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὃ δὲ, ἀπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατρυχέονται.
 ἣν δὲ γυνή κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρηάμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιῶσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατρυχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demossuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum cpu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμφυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος
 5 τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
 τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατάπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰ πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς
 6 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατάπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος εὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διαίταν. οὗτοι καὶ μαχμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημῇ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθρα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείῃ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captac. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον αἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σινηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν, θήλεαν δὲ, εἰς
 μέσον ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς γεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεια δυνατώτεραι πολλόν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἑλλήσι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρῶν- 104
 μνοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Iam autem quod ab illis egeritur, auriferum est. Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui a latere trahant; in medio foeminam, dans operam ut a pullis quam recentissime natis abstractam iungat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis velocitate non inferiores, insuper vero ad onera ferenda multo validiores. (103.) Iam, species quidem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non describam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc dicam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor habet femora et quatuor genua; veretrum vero inter posteriora crura caudam versus spectans. (104.) Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colligendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

ἂν καυμάτων τῶν θερμωτάτων ἑόντων ἔσονται ἐν τῇ
 αἰραγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νεές γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ- 5
 τοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 αἰγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τήνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἥων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita incuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

249, 15.

λάκτα, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαβόντες, διώκουσι
 5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφειῶν ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπιελομένους οὐκ
 10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι Φασί. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ, ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
 ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro oñk legentem.*

mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur; velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad currendum foeminis inferiores, viribus aiunt deficere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foeminas vero, recordantes pullorum domi relictorum, nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant, nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμέναις ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἑσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶν μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρέξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσε-
 σϋνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἑσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρέων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πα-

modum Graccia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidegen porro ar-
 bores agrestes pro fructu lanam edunt, pulcritudinē
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σέων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λιβάνον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὔτοι
 οἵκπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αὖ 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷον τι κατὰ τὰς ἐχίθνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ προνοΐη, ὥσπερ καὶ οἶκός, ἐστι
 5 ἐαῦσα σοφῆ. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρά, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρέυεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυύσκειται μίῳ ὅνῳ πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὐὶ ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπασι ἐν τῷ βίῳ τίκεται ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεχβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τό δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ εὐὶ ἀρχεται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσκινέεται καταγνάφων· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec causa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam ungues habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἓν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχοναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγέναντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὰν θορυῶνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἥ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίησει, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς δευρῆς,
 καὶ ἐμϋῶσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεὶ τιμωρόντα ἔτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, διςθίβει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποίε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νῦν ἔχοναί κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eius prehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
 110 Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
 τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσοι καὶ
 δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλήν
 αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
 ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
 ἀνλίζεται· κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσέ-
 κελα μάλιστα, καὶ τέττιγε δεινόν, καὶ ἐς αἰκὴν ἄλ-
 κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἐτι τούτων
 θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
 ἥτις μιν γῇ ἢ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλήν
 ὅτι, λόγῳ οἰκότες χρωόμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοις Φασί
 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabilius etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

253, 4.

νθας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κινάμωμον καλέ-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσίας, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνουσι οὕροι, ἔνθα πρὸς-
 10 βασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίῃν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα γέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετεωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναΦορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσίας·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κινάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nemppe

- νον, ἔτι τούτου θαυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσθε-
 μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
 τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πᾶγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
 οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
 μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
- 113 Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
 χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα
 οἷων σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόνι ἐτέρωθί
 ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
 τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
 ἐπέλκειν, ἔλκει αὖ ἔχοιεν, ἀνατριβομενέαν πρὸς τῇ
 γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
 ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιῦντες,
 ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήneos τὴν
 οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic, λήδανον, vulgō Graeci et ipse etiam Herodotus
 vocat]* quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
 mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Repe-
 ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
 in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
 haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
 torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
 Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
 fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
 simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
 dem *ovium* genera miratu digna, quae, nulla in alia
 regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
 praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
 sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
 ad terram adtritilis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατείας Φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῇ 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκομένων· αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλεῖσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς Θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρὴν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
tura maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδὲ 10
 νός. αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μαλετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐὼν· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνόφθαλμους. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό- 5
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturā unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἰκασί, πῆρικληϊόουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκληϊμένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Τρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ἂν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus intercludunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clausus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *campus* olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Parthorum* et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero *Persae* obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex monte campum claudente profluit ingens *fluvius*, cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad singulos populos per singulas montis fauces derivatus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calamitas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκεκλημμένου δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χαῖ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χαῖσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρῶνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θέρους σπεύροντες μελίην καὶ σῆσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τεσ κατα τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς εἰς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληρόνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e.

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα προσσόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνης κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
 βασιλῆϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἅνευ ἀγγέλου, ἥν
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκ ἔστι
 δὴ ἸνταΦέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλῳρος καὶ ὁ
 10 ἀγγελιφόρος οὐ περιώρεον, Φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκέων σφέας ψευ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποίει τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας
 119 σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύα-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἔξ
 πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιοη- 5
 μένῳ. ἐπὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὥς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοιτεύουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε αἶν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
 Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent - ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem ejusque filios et familiares
 omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

ποιῦσα δὲ αἰεὶ ταῦτό τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
κτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
25 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
„οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλεις ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δε-
„δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
„τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
30 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „ὦ γύναι,
„εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
„δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
„εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριωτάτος τοι τῶν
„παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
„ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
„λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλει.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεια νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίῳ ὕπαρ-
 χος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiâ, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commodè ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
Sardium praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

- βασιλῆος θυρίων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ ὄνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκλήσαιο, ὥδε δὴ τι εὐ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτῃσι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φάσι τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνειδέϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτεν

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobaten quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redegisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praeconem Samum, nescio

δὴ χρημάτων δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρείῳ, παρῆναι δὲ αἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον· 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τειω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεια παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαισι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτους γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ᾧμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic *caussa mortis Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Macandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex *Graccis*,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 40 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὦδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωπτόν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφῆ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex *hominum* quidem, quae vocatur, *aetate*
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δὲ μοι ἀπιστεῖς τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμεῖρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τῶ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, εἶντα ἀξιούθητον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον εἶντα προσδοκίμον, ἐποίηε τοιαύδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληράσας λίθων, πλὴν ἅρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Maeandrium,
 Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Macandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλά δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιήν-
 δε· ἐδόκει οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον εἶντα,
 5 λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπέιλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον
 10 παρβενεύεσθαι. ἡ δὲ ἤρῃσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρβενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσσι. αὐτὸς ἀπίπται codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Love, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
didi virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) *Polyerates* itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his *Democedem*, Calliphontis
 filium; *Grotoniatam*, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνίτην, ἄνδρα ἰπτερόν
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκίοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑωυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑωυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίῳ γενό-
 μνοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπέην συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τής, ἀνασταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦν σφίεας ἑωυτῶ χάριν εἰδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεινοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεις πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλούτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνίεις αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic Polycrates ex cruce suspen-
 sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι εἰς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
τεος τίσις μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσιον θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν εὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε πα-
10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγαρήσιον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, αἷς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέστας κατ' οὐδόν·
ἀπακτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspen occidit, ambō spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτηα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μητροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτηα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιαι μὲν Περσέων ἔδρουφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτηα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὅς ὠφέλησε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est addressatus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentia opus est, ibi vim adhibere nil adinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔργα· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἦστώσε, Μιτροβάτιά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπιρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος καταλάμβανε, καλεῖων πάλισθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντει. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*

Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω εἰς ὅψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περαιορέμενος, εἰδίου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμμαστὰς δὲ βασιλεῖς οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἰ-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐτι
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορέειν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειβομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ φασήσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regli scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae causa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

., Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτια.“ Οἱ δὲ δορυ-
25 Φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
κας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὲ Ὀροίτια τὸν
Πέρσῃ Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτια 129
χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον βασιλεῖα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκον-
τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κῶς ἰσχυρο-
8 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
τῶν ἄφρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,
τούτοις ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν
πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
20 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρέοντος κακοῦ ὁ Δα-
ρεῖος ἀγρυπνήσει εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
lienti, pes distorteretur. Et graviori quodam modo
distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
tur totos septem dies septemque noctes insomnes
egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκῆδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις· 15 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίστατο. ὁ δ' οὐκ ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπιστορημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δαρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτόν, 5 ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, Φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἱητρῶ, Φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἱήμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae Democedis artem forte audivisse laudari: rexque illum quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroetae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, producit in medium, compedes trahens, et laceros pannos indutus. (130.) In medio stantem interrogat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne, si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Graeciam umquam redeundi. Darius vero satis intelligens dissimulare hominem, et gnarum esse artis; flagella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille professus ait, adcurate quidem se artem non callere, sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetudine quam cum medico quodam habuisset. Deinde, quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίηε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπί-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἐπεὶ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίντοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas cum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημακῆδης οὗτος, ᾧδε ἐκ Κρότωνος ἀπυγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολυπὼν, οἶχετο εἰς Αἶγιναν. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἡτροὺς, 5
 ἀσκευῆς περ ἑῶν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλήϊα. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἡτροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτα-
 νῆται ἡτροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηνάιοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Croto-
 ne, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice cum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγεγόνε· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα δὲ τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιῆσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
 10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
 ρεῖου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ
 δὲ, ἐκτραγὲν, ἐνέμετο πρὸς ω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, postquam *Darium* persanavit, maximam Susis domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeterquam quod in *Graeciam* redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem *Aegyptios* medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item *Eleum* vatem, qui, *Polycratem* secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui postquam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat
Herod. T. II. P. I. L

ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φαῖς ὑγίέα ποιήσιν,
ἐξορκῶ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἔστι Φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίέα ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κατῇ Δα-
ρείῳ λόγον τοιόνδε· „Ὡ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
„σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
„ναμιν Πέρσῃσι. οἶκος δὲ ἔστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
„χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
„κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
„ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω δέ τοι φέροι ταῦτα ποιεῖν,
„καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύωται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito *Democedi* tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitisset, tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

265, 97.

„προσιεῶντα, καὶ ἵνα τρίβωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἀγόντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμενῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοῶ ποιήσῃν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύβας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλγῷ χρόνῳ ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτос-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύβας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γάρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augehtur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδευώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σε τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπιρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξέπι-
 135 „στάμενος, ἐπ’ αὐτούς τρέφομαι.“ Ταῦτα εἶπε καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσίων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐντελλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

*mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacae-
 nas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas.
 Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae
 dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Da-
 rius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Grae-
 ciam statim experiamur, consultius mihi videtur
 exploratores primum, unâ cum hoc quem tu dicis,
 eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas
 cognoverint spectaverintque, nobis sint renuncia-
 turi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis,
 arma contra illos convertam. (135.) Hacc ille dixit:
 et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quinde-
 im probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-*

- 5 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
μὴ διαδρῆσεται σφείας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
τως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, εἶδετο αὐτοῦ, ὅπως
ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
ἀδελφείοις ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
ἄγειν, Φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεισθαι. Δα-
15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου.
ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δέσας μὴ εὖ
ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
loca lustrant, nec vero committant ut ab ipsis pro-
fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
tutum confirmat; praeterea ad transferenda dona
onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μνα εἰδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλκίδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφείοις, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεις δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθελῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκίδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicea et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εἶν-
 τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς
 τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικνέμενός δὲ ἤδη τούτου ἐς
 τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
 15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλείοντες δὲ ἐν- 137
 δεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
 ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἄπτον-
 το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταβρώδον-
 5 τες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προῖέναι ἐτόιμοι ἔσαν· οἱ δὲ
 ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
 σας, προϊσχομένους ἔπειτα τὰδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
 „ὄρατε τὰ ποιεῖτε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
 „νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
 10 „περιυβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιούμενα ἔξι κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas deti-
 nuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis
 hoc accidit, *Democedes* Crotonem abiit. Qui post-
 quam domum ad suos pervenit, Persas *Aristophili-*
des custodiâ emisit, et, quæ de navibus eorum de-
 merat, illis restituit. (137.) Inde Persæ navibus
 profecti, *Democeden* persequentes, Crotonem perve-
 nerunt: ubi quum eum in foro invenissent versan-
 tem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii,
 Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii
 vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos
 percutiebant. Quibus illi hæc verba proferebant:
Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem,
qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo
rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?

„λῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίζεσθαι πιερησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνιήτας οὐκ ὦν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαίρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκλήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρο- 16
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐζη-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστειρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μάντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκλήδης ἀναγομένοισι, καλεῖων εἰπεῖν
 Δαρεῖω σφέας, ὅτι ἄρμωσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκλήδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆς Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκλήδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρεῖου ἑὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Hæc illi dicentes non moverunt Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, prosperasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ εἰς Ἰηπυγίην καὶ
σφείας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
Φυγὰς ρυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀπὸ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλειτε
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ εἰς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δὲ αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ τούτων,
ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κά-
τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεσε·
πέμψας γὰρ ἄγγελον εἰς Κνίδον, κατάγειν σφείας ἐκέ-
λευε Γίλλον εἰς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνί-
15 διαι, Ταραντῖνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducendum sufficere*; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepi ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hae res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖι, πολλῶν πασίων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινα αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληνας, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' 5 ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατεύόμενοι· οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος, Πολυκράτεος τε ἰὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχὴ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, 10 ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἰὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venire, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambulabat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
 θὼν ᾤνετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θιγὴ τύχῃ χρεώμενος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος·
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὗτοι δεῖ γενέσθαι πάντως
 „τοι.“ Αἰνίσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
 λωλέναι δι' εὐηθίην. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ
 ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
 5 πυθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὥς ἡ βασιλείη περιελλύθοι ἐς
 τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατ' αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβάς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

quī satelles tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρεὸς.
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ-
 „γετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θάλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑρμηνεὺς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐε-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ αὐδεμίην
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Τατάσπειος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφειοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τειος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε Φόνου καὶ ἑξανδραποδίσιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενοι· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδέηθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελεῖα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαϊάνδριος ὁ Μαϊανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 conserva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sa mi* tunc imperium tenebat *Macandrius*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτειος λαβὼν τὴν
 ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξηγέμετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλεθ' ὁ Πολυκράτειος
 θάνατος, ἐποίησε τοιαῦτα. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρσεν τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δέ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγωγίρας πάντων τῶν ἀστώων, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοὶ, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἢ Πολυκράτειος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἀρχεῖν· ἐγὼ δέ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μόρην τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δέ εἰς μέσον 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

- „τὴν ἀρχὴν τίθεις, ἰσονομίῃ ὑμῖν προαγορεύω. Τοσαύ-
 „δε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἑμαυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Παλυκράτους χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς ταῦτοισι αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοὶ, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἑλευθερίην ὑμῶν περιτίθην.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 „τα τοῖσι Σαρμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 „στάς εἶπε· „Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός εἰ σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχίριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ ὄνομαι 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὥς, εἰ
 μετήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀπ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio. Aequum tamen censo, ut haecce mihi praemia honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meisque in omne tempus posteris postulo Iovis Liberatoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius nomine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecuniarum, quas administrasti, reddas rationem. (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui erat nomen Telesarchus. Tum vero Macandrius, secum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσαν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάρητος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἶκαςι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκαντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσαι
 ἐκ τῆς νήσου. κατανέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισάμενου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράνῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαρτυρότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρᾶ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζω μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιαύ-
 10 δε· „Ἐμὲ μὲν, ὦ κακίστε ἀνδρῶν, ὄντα σιωτοῦ ἀδελ-
 „φρον, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, ὄψας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et accepisset; Persarum nobilissimi, positissimis sellis, ex adverso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrio tyranno frater haud satis compos mentis, nomine Charilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subterraneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospectans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, dicens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad seque adduci. Et ille, simulatque adductus est, increpans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum fratrem*, *qui nihil deliqui quod vinculis dignum esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-*
Herod. T. II. P. I.

„τε σε καὶ ἀνοικον ποιῶντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἔντας εὐπετίας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφας καταρρώδης, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξις· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δοῖται τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν περιέσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολαμβέσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβеле ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρανέσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοις· ἐι-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.)* Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto

- 10 δῶς τε ἐαυτῶ ἀσφαλὲς ἐκδυσιν εὐῶσαν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἔπειαν αὐτὸς βούληται· ἐπεπαίητο γάρ οἱ κρυπτὴ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ἐπλίσας ὁ Χαρίλαος, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα
συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ᾽ 147
τῆς δὲ ὁ στρατηγός, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐντολάς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maecandrius
Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπαλιόρκεον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνευικαίμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἄν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἑὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθάρμαζε
 τε καὶ ἐξηπλήσσετο· ὁ δὲ ἄν ἐκέλευε αὐτίων ἀποφύγε-

*eideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulant traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Macandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille cum*

20 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
 ἄλλοισι δίδους τῶν αὐτῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξείνον
 25 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑπέρω μὲν-
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 νης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
 5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

ἘΠὶ Δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομή- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset.
 Id quum bis aut ter Macandrius dixisset, iustissimus
 vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus,
 quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia
 eum inventurum, ephoros adlit, dixitque, *ex usu*
esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egre-
diatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrup-
pat. Qua re audita, ephori per praeconem abire
 Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*,
 veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sy-
 losonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux
 Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso no-
 cturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius
 erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat pro-
 fectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα ὦ παροσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπαν-
 ἴστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παροσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιεῦν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπίστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἑκα-
 στος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἐωυτοῦ
 οἰκίῳν· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μὴν ἑκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφίων τὸν στίον ἀνασιμῶσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπα-
 σαν τὴν ἐωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suf-
 focarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζον ἂν ἡμίονον τεκῆν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἡσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εὐῶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐδύνατο ἐλεῖν σφείας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι περησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι αἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hinc sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro *Megabyzi* filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μίη ἔτεκε. ὥς δὲ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπείαν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἐαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεέται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλα ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obfugit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quam mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρῶτον μεγάλας τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατόν εἶναι μιν ὑποχειρὴν ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνή-
 κιστον· ἀποταμῶν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὧν ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praeclue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 statem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de causa?*
Cui Zopyrus respondit: Non est is alius nisi tu,
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμμαντόν' δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾷν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο· „Ὡ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἐργῶ τῷ αἰσχί-
 „στῶ ὄνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαβέναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εἰ μὲν τοὶ ὑπεριτίθαι
 „τὰ ἐμμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμμαντοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ, τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὥς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξισθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem, Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

„ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ εἰέλθω εἰς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ εἰς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῆς ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰ-
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτῖς, ἀπὸ τῆς δεκάτης εἰς ἐβδόμη, ἄλλους μοι
 „ τάξον διοχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστήν ἡμέρην, ἰδέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „ καλεῦν περὶ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὸ μέγα-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδείξαντες, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράψονται
 „ἔμοι Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλῶν τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθῆυτεν, ἔμοι τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δὲ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊς ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρεφό-
 manos, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόματος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ ταῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ-
 των τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δέομενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζόπυρος, καὶ αὐτομολοῖ εἰς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μὴ οἱ πυλουργοί, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κενὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπιπόνθῃ
 ὑπ' ἑαυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναί τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 indixerat) *esse passum, eo quod illi suavisset abdu-*

νετο τῆς αἰλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνῖοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείω δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὥδε λωβησάμενος, καταπροΐξεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνῖοι ἀρόντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρινός τε καὶ ὄψων
 ἐστερημένον, μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πύγχνυ ἐλπίσαντες λέγειν μὴ ἀληθεῖα, καὶ σφι ἤκειν
 5 δὲ σύμμαχον, ἐπιτράπτεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφείων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτίκων τοῦτο παρί-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 petrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐπετίλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσθαι. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλωνιοὶ τοῖσι ἔπει τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περὶ χαρές ἔόντες, πάν δὲ ἐτοι-
 μοὶ ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δέ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσεν τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλω-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰετόντες. ὁ δέ,
 αὐτὶς διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προσημμένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσεν τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε αὐτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπιδέδεκτο. Προσ-
 βαλὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιουμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare, in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et imperii summa et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνι ἀναβαίντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας εἰς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὔτοι ἔφευγον εἰς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐσωταῷ τάξει ἕκαστος, εἰς ὃ δὴ καὶ
 οὔτοι ἔμαθον προδιδόμενοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραγίσας
 τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 καρφαίους μάλιστα εἰς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν αἰεῖν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
consenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta iterum Babylon*.
est. Darius vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil Cyrus fece-
 rat, postquam primum Babylonem cepit. Adhaec ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
 Darius iussit; reliquis vero Babylonii urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent Babylo-

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα
 ὑπογίγηται, τάδε Δαρεῖος προῖδ' ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέοντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοις ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοις ἐπιτάσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κοιτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῶνος· ταῦτα γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἤξιωσέ κω ἑαυτὸν συμβαλέειν. Παλλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο αὖ Ζωπύρου εἶναι ἀπαθία τῆς αἰκεῖης μαῖλλος,
 ἣ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εἰούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione inittä Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post-fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonies*

ἰτίμησε δὲ μιν μεγάλας· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμαχῶν ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσι
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὖ τοῦ Δαρίου ἔλασις. Ἀντιεύσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπιθύμησι ὁ Δαρίος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες εἰς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ ποικτα de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ Δαρίου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) **C**ΑΡΤΑ Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit *Darium* poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, incursione facta in *Medicam* terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἕτα δυνάμεις τρεῖς καὶ ἑκατὸν. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐπέβαλον εἰς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 10 ἀρχῆς Μηδάους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἕτα, καὶ διὰ χρόνου τσούτου κα-
 τίοντας εἰς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφόρτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἶνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπὶ αὐ-
 τοῖς φουσητῆρας λάβωσι ὅστέίνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmericos, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excaecant
Scythae, lactis causa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν Θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσέονταν, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν τὰς
 Φλέβας τε πύμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὖθαρ κατίσθαι. ἐπειὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγηῖα κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγηῖα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τραΐφη νέετης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον ἐρυξάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. Alii περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant alterò. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricijs montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρίαν εἰς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μαγίστη· μετὰ δὲ, πειρωμένοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γνομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἶα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτείνόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ἂν μοι δοκέει αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „ματεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρῃ μὲν γὰρ ὄρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοιοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἰδῶνται μᾶστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δαυ-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένουσιν.“ Ταῦ-4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
eumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
ei nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
 πλαγέντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
 καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
 καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
 τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
 σθαι βουλόμανος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνῶν
 εἶναι τὸ σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ᾧδε. ἄνδρα γενέ-
 σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εἰούση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
 μα εἶναι Ταργίταιον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς
 τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 6
 λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
 θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
 Ταργίταιον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
 ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
 culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita Scy-
 thae, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiekti,
 suam in terram istâ modo rediere: eâque caussâ
 poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
 adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
 omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
 Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
 set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
 Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
 narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
 fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
 taum: huic autem filios fuisse tres, *Leipoxain*, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φερόμενα χρύσεια
 ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πείθειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἵεναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βῆν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτίς
 ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπέλθοντι κατασβῆναι,
 καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα σύγγνοντας, τὴν βα-
 σιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὲ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθίων, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 6 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VL. 5. τοὺς βασιλῆας veti. libri omnes. τοῦ βασιλῆος edd. re-
 cent. ex coniect. τοὺς βασιληίδους con. Weis.

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse extinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτια δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου εἰς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τεσσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες εἰς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκομένοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ἐρῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθίων οὐ διεναιτίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἴπῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιλάσῃ αὐτός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλῆας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐωντοῦ καταστήσασθαι 5

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxaein* filiis suis constituisse;

283, 100.

Κολάξαιν· καὶ τούτων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσειν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήνONTA τὴν ὄψιν.

Σκύβαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νω βούς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύβαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλήϊον
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν·
 ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνώσας· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νημομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφαικισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγερθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, ἀξέσθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπαρόθεν ὅτινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτίων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἐνερθεν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσασα, ἐπείρεσθαί μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 κωμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδά-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 29.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κίνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δέ, ἀποδοῦσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ· σῶστρά τε σὺ παρόσχες,
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σὺ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπειὰν
 „γένωνται τρόφεις, ὅ τι χρεὶ ποίειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίζω, χάρις γὰρ τῇσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμψω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπιφωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπειὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
 „σα οὐκ ἂν αἰμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρέῃς αὐτέων τόδε
 „τὸ τόξον ὥδε διατενόμενον, καὶ τῷ ζωστήρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa colisse: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οικήτορα ποιεῦ· ὅς δ' αὖν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λήπται, ἔσπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῶσα, αὐτὴ τε εὐφρανεῖαι, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλῆα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδίδξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδοντα δέ, ἀπαλλάσσεισθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θίσθαι· τῷ μὲν, Ἀγᾶθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δέ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παιδῶν, τὸν τε Ἀγᾶθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον αἶθλον, οἷχισθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
cere non potuerit, cum ex hac terra emitte. Hoc
ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
(duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
proposito certamini impares fuissent, terrā exces-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τέων Σκύθη, ἐπιτελέσαντα, καταμῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθῃ τοῦ Ἡρακλείος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθῶν· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
 ταῦτα δὲ Ἕλληνας οἱ τὸν Πόντον οἰκόντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδ', τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκόντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετῶν, οἵχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθῶν, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, traiecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irrudente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφίαν κεχα-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, αἰμίνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα· εἴη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ἔδεικεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὲ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κείσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάτας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque; fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

286, 91.

αὐτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφραγίσαι δὴλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τέιχεα, ἐστὶ
 δὲ Πορθμῖα Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερία· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλις Ἑλλάς οἰκίσται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, *Scythas*, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. *Cimme-
 rii* enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσθγαίαν τῆς ὁδοῦ
τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρ-
βάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύς ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοπήσιος,
ποιῶν ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπτος
γενόμενος Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἄν-
δρας μounoφθάλμους ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύ-
λακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατῆ 5
κοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερ-
βορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι
ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς
χώρης Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ-
μαρίους δὲ, οἰκόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos
sunt persecuti, itinere in mediterranea converso.
Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis
convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Procon-
nesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad
Issedonas pervenisse; super Issedonibus vero habi-
tare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri
custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare
pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis,
initio facto ab Arimaspis, bellum constanter inferre
finitimis: et ab Arimaspis quidem sedibus suis pelli
Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cimmericos
vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis,
terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac
regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύης, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεὴν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδεέστερόν, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακλήϊσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκέδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristaeae, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, oclusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
mortuum esse Aristeam; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum

Herod. T. II. P. I.

O

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φα-
 νέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλέεται· ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀΦάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὥς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντῖνοί Φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φαχέντα 5
 σφι εἰς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπανυμῆν ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γὰρ, σφὶ τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. Alii διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

257. 50.

10 χάρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἐπιθεῖν ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπὼν ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφείας δέ, Μεταποντίῳ λέγουσι, εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφείας κέ-
 15 λένειν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον συναίσσασθαι. καὶ σφείας δεξαμένους ταῦτα, πειῆσαι ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρίας ἐκωνυμῆν ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάσσει· ἐστᾶσι τὸ δὲ ἀγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστεὺς μὲν νῦν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ἀρῶνται λέγε- 16
 σθαι, οὐδεὶς οὔτε ἀτρεχὲς ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστὶ. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἶδέναι Φαμένον, δύναμαι πυνθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondi seque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.
 Se igitur, accepio hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
 Aristee statuum vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristea hactenus dicta sunt.*

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
 institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate no-
 vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
 adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μῆμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποίειν, ἔφησε ἀπικέσθαι
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φαῖς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτίων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι μένονται, ὄν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκένουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπεύρουσι καὶ σιτύνονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 δα καὶ Φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζάνων
 οἰκεῖν Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇ σπεύρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine sub ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ κρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐρή-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνη, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθένης. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένα, ἀπὸ θαλάσ- 18
σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ
Ἵπανι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὐ-
5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὧν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κῆται Παντικάπης·
τὸ δὲ πρὸς βορῇν ἄνεμον, πλὴν ἀνὰ τὸν Βορυσθένα
ἡμερῶν ἑνδεκά. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρήμος ἐστὶ
10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐὼν ἰδιόν, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos ncvimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθῶν, διαβάντι τὸν Παντικαίην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύβαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούρες· ψιλή δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύβαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τὰ Φρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 φλῶν γενόμενοι ὠρουσαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agriculturalum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tainain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
10 πρὸς βορῇν ἀνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθίων οἰκέουσι
Μελαύχλαυσι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
λαυχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικῇ, ἀλλ' 21
ἢ μὲν πρώτη τῶν λαῶν, Σαυροματίων ἐστὶ οἱ ἐκ
τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
τὸ πρὸς βορῇν ἀνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
5 σαι εὐσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέρων δωδρόαν.
ὑπεροικέουσι δὲ τουτέων, δευτέρην λαῶν ἔχοντες, Βου-
δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
δῖνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
mo *Macotidis* paludis recessu initium capientes, tenent,
septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνόμα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶοντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βαίς (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν.) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδασγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἑπεὶ δὲ ἀπὸ
 τοῦ θηρίου ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐπιβαίς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαί ἄλ-
 λαι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὗτοι ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὲ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιβάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e-
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

290, 43.

5 τῆς τρηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρειαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρπντες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σμιοὶ, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἔν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρωάμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δρυ-
 οὐ δρύων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγας δὲ κατὰ σκέην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φε-
 ρεὶ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὶ γίνηται
 πέπον, σαρκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χυὸν καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λάβας συντιβίασι, καὶ ταύτας σιπύονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ παλλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et simo naso mentoque oblongo. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiâs sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὶ τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλῳ στεγνῷ 20
 λευκῷ τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους αὐδαίς ἀδὶ-
 κείναι ἀνθρώπων ἱοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτέταται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιαικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαίρωντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταδύγῃ εἰς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέται. 25
 σύννομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν ταυτέων, πολλὴ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθίων τινὲς ἀπικνέονται εἰς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίαν. Σκυθίων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι εἰς αὐταὺς, δι' ἑπτὰ
 25 ἡμέρας καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ ταυτέων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
habentur; nec arma ulla bellica habent. Idem et
finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
triā profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
Nomen his est Argippaei.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδὲς αἰτρακίως οἶδε Φράσαι· οὐρα γὰρ ὑψη-
 λὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδὲς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἧν τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται αἰτρακίως, ὑπὸ
 10 Ἴσσηδόνων οἰκόμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἀνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἴσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτίαν τουτίαν λεγόντων. Νά 26
 μοισι δὲ Ἴσσηδόνες τοιοσίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποβάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρέβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρία, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρία, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praeccludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλάσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσοῦσι καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιταλέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες 10 τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ἑτέρῃ, Ἰσσηρόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5 μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt, Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Univerſa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστὶ ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πηγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδούς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἑὼν τοὺς ὁ
 10 ἐπιλοίπους τέσσαρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχώρισται
 δὲ αὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν ὥραίην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἡ δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται στραγγιεύονται, morantur, ed. Borh.

rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indol-
 es longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii verno*
tempore intelligunt] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive

γίνηται, ὡς τέρας νενόμισται θαυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ, ἢν σεισμὸς γίνηται ἢν τε θέρους ἢν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυδικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἑστειῶτες ἀπασφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ Φύειν κέρα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ Φύει κέρα τὰ κτήνα ἀρχὴν, ἢ Φύοντα Φύει μόγις. ἐνθαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεια γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δὲ,
(προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς εἰδίζητο,)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odysea*, ubi ait:

Et Libyen. ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non nascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, püsilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἥλει πάσῃ χώρῃ οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔontos, οὔτε ἄλλου Φανερῶ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἥλειοι ἐκ κατάρτης οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπειὰν προσίῃ ἡ ὥρῃ κυύσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσοι τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
 Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
 κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ Θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἶκός· ἥδη ὦν ὅστις ἀγχοθέν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

plum nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla adpareat caussa. Aiunt quidem *Elei*, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad *plumas* adtinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque caussam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, quæ copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

τοῦτον, ἔοντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μονοφθάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι, εἰ δὴ τῷ ἔοντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπια ἐποίησε.
- 33 Πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι, Φάμενοι ἰρὰ ἐνδοδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius continentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas* quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scythiis eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem, quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt, nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi videtur, de illis quidquam memorant: alioqui enim Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum de unoculis. Sed Hesiodus de *Hyperboreis* locutus est, atque etiam Homerus in *Epigoniis*, si modo vere auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,*

Βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
Σκυθέων ἤδη δεχομένους αἰεὶ τοὺς πλησιωχάρους ἐκά-
5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτω ἐπὶ
τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
να πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὴν Μηλιά κόλπον, καὶ δια-
πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλπεῖν Ἄνδρον· Κα-
ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους
δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω
λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
ψαι Φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
15 λιοὶ εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
ἀσφαλὴς εἶνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
ἄνδρας πέντε πομποὺς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
Andro insulâ, ab ipsis Carystiiis *Delum* deferri. Eo
modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
haec ferentes, quarum nomen *Delii* aiunt fuisse Hy-
perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφείας αἰὲ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἱρά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τῷς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεῦντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἑαυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτοὺς τούτοις ἱροῦσι τόδε ποιούμενον
προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπειὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνεν πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλῆξα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ causâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita hæc gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paconicisque mulierib-
us: hæc enim, quando *Dianæ Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quæ
Deli mortuæ dicuntur, caput tondent et puellæ et
pueri Deliorum; et illæ quidem ante nuptias præci-

- 5 σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσθ' (τὸ δὲ σῆμα ἐστὶ ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀρκτερεῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλαῖν τιναὶ
εἰλῆξαντες τῶν τριχῶν, προτιβείσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ ταῖς αὐτοῖς τούτοις ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ἀικυόκου τὸν ἐτάξαντο Φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀπὲρ

sum cinnnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli inco-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributū ferendi causa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε παρὰ δὲ σφέων μαβόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιγ- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην τῆς Ὠπιδίος τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχιστάτω τοῦ Κηϊῶν ἱστοιχοῦ.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτέομενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περίδους γράψαντας πολλούς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι
 περίξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τέρνου· καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσῃν. ἐν ὀλίγοις γὰρ
 10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς
 ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
 νότιν θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
 ὑπεροικέουσι πρὸς βορέα ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
 Σάσπειρες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
 5 τὴν βορήνῃν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδόι.
 ταῦτα τέσσαρα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
 σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἀκταὶ διφάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. velt.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
 coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
 ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
 ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
 velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
 Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
 utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
 sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
 pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
 temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
 spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
 tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
 populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
 Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσμαι. ἔθνη μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξαμένη, παρατίτεται ἐς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὐτὴ ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κει-
 μένου, τίνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκίει δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατίτεται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἢ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκτε-
 κειμένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβία. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) ἐς τὸν κόλπον τοῦ 5
 Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐστῆ-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borth. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicem sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρος
πλατύς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ
ἐν τῇ ἐννέα ἐστὶ τρία μῶνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τ' ὑπὲρ Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορρῶν δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός,
ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίῃ· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἰῶ, οὐδ' ἔχει οὐδὲς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoenice vero haec ora per mare Nostrum (mediterraneum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas et Medos Saspis et Colchos versus orientem solem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meridie) Rubrum mare porrigitur, a septemtrione vero Caspium mare et Araxes fluvius, qui contra solem orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia: quae inde versus orientem spectant, deserta regio est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύῃ ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἰγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰσὶ ὀργυιῶν· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύῃ κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεὺς δὲ πῆρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύῃ μὲν γὰρ δηλοῖ ἐαυτὴν, εὐῶσα περίμετρος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην εὐρίζει· Νεκὰ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (oiteriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumsfluat, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

20 τοῦ Νείλου διέχρυσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήων στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆην θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες ἂν σπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμνητον
 θερίζαντες δ' ἂν τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλείας στηλίας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλω δὲ δὴ τῷ, ὡς περιπλῶντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδονιοὶ εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabum dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit,
 dato mandato, ut per *Herculeas columnas renaviga-*
rent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque
ita in Aegyptum reverterentur. Igitur *Phoenices*, ex
 Rubro-mari profecti, per australe mare navigarunt:
 et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram
 navibus, quancumque ad Libyae regionem tunc per-
 venissent, in ea sementem faciebant, messemque ex-
 spectabant: deinde, messo frumento, navibus ulte-
 rius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio an-
 no; itinere per *Herculeas columnas flexo*, in *Aegyptum*
 pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem
 non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum*
Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a
dextra. Hoc modo primum cognita Libya est.
 (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δούσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξε οἱ ἡ μήτηρ ἀάβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβησато παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπης, εὖσα Δαρίου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο, Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπίβησεν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη ἴσσεσθαι περιπλέων, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλέον αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νῆα τε καὶ ναῦτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας, διακ- 15

[scilicet, *comperit sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achæmenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturn; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ ὄνομα Σολοεὺς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μασαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπέ-
 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδρε, ἀπαστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξεα, ἔλεγε φᾶς τὰ προσωπᾶτω ἀνθρώπου
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγιάτο τῇ νῆϊ, Φεύγεσκον πρὸς
 25 τὰ οὖρεα, λείποντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν αὐ-
 τὸν δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτίων λαμβά-
 νων. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τότε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
 νων, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγνώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προαίματον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmæ foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulis-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera cum non dicere, quod

ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ χᾶτέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὀρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristina poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

- 10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνεύονται εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιέρυτός ἐστι· μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούση γῆ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Πορθμῖα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάωνται τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περὶ ῥυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε οὐκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνάνυμος, ὥσπερ αἱ ἑτέραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Prome-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρησθῶ τοῖσι
γὰρ νομζομένοισι αὐτίων χρυσόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξίνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρίων πασῶν παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη αἰμαλέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐπὶ τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Eurotam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφίρας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μῆτε ἄστεα μῆτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερείοικοι ἔοντες, πάντες ἕωςι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' αἰρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τέ σφι
 ἢ ἐπὶ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχρί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἔοντων σφι
 συμμαχῶν. ἢ τε γὰρ γῆ εὐῦσα πεδίας αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι· ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ πρὸς-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro vicitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Υπάκυρις, καὶ
20 Γέγγρος, καὶ Τάναϊς. ρέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, εἰς μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ῥεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥεῶν, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνης δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥεῶν ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

*rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.*

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus,
maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate
et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scy-
thicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod
alii multi in eum influunt. Qui illum augent, hi
sunt: primum quinque, qui Scythicam terram per-
fluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyre-
ton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*,
et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nomina-
vi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam
cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I.

μέσσω τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι εἰς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτογενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται
 τῷ Ἰστρῷ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι εἰς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι εἰς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παισίων καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσω
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδοῖ εἰς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 εἰς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ εἰς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὁ δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ὄντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι *corrigit vir doctus*, fluvii non
 magni. 4. 7. Σκίος. *Alii Κίος vel Κίος. Forsan Ἕσκιος.*

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augment. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrsis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paco-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
 ρης Ὀμβρικών, Κάρπις ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπις
 ποταμός, πρὸς βορρὴν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 15 δοῦσι εἰς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἴσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύντας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφότερον ὕδωρ
 γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πληθεῖ ἀποκρατεῖ· εἰς
 5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐσδι-
 δοῦσα, εἰς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igi-
 tur, quos recensui, fluviis, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quâdam ex caussa, ut mihi videtur, efficitur.

ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλγῶ τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ἕεται γὰρ ἡ γῆ αὐτῇ τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλγῶ, νιφετῷ δὲ 10 πάντα χρεῖται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ἕει γὰρ δὴ τὸ θέρους. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσοῦτ' αὖτε συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνεσθαι ἰόντα.

- 51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορρῆς μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi parprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septentrione progrediens,

ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 ὁστέματι αὐτοῦ κατοικήνται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περί-
 νύσσονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τῇ ὀρβῶϊς, μήτηρ Ἵπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πάντε ἡμερέων πλὸν
 βραχύνε, καὶ γλυκύνε ἔτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλὸν, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοὶ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εἶοῦσα πικρὴ·
 ἡ μεγάλῃ σμικρὴ εἶοῦσα, καὶ τὸν Ἵπανιν, εἶοντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλύγοισι μέγαλ. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐροισι χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθῶν καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθῃ ῥέει τῷ· χωρῶ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluuius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde verò,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluuium inter minores magnam.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythica lingua *Exampaeus*, Graecorum

θιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί· συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρὸν ταύτην, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τί ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομίδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε αἰρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους· πίναθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ Θύλεροισι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· πᾶσι τε, αἷ' οὐ σπείρεται ἡ χεῖρη, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegypto excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta cum sit optima; et, ubi non aëritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυσίᾳ· ἅλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματα
 πηγνύνται ἅπλῃσι κήτιας τε μεγάλα ἀνάκονθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς τερήχυσιν, ἅλ-
 15 λα τε πολλὰ θουμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τισσεράκοντα ἡμερίων πλὺς ἐστὶ, γι-
 γώσκειται ῥέων ἀπὸ βορέα ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γάρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερίων
 πλὺς ἴκονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχει φράσαι τὰς πηγὰς· δακίω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτό
 25 ἕλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων εἶν

LIII. 16. τισσεράκοντα. τισσιρεκαίδεκα ed. Reis. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrescit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agrorum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fuit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειον ἄκρη καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυσται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται κατοικήηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ ὀνόματι Παντικᾶπης. ρεῖει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορρᾶς τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένους νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκυθαί· ἐκδιδοῖ δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην παραμισθόμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει
 55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέρχων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλεῖον κα-
 56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvius, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvius, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvius, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

306, 15.

ρης ἐς ὃ γινώσκειται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χάρεος, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χάρος αὐ-
5 τος, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθίαν· ἐκ-
διδόει δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυρον. Ὀγδοὺς δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μώμενος, ἐκδιδόει δὲ ἐς μέζω ἐπὶ λίμνην καλειομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τανάιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθί-
κῃ, ἔστι ἐπιχλωτάτῃ πασίαν ποίαν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maecotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπερὶ ἴσθι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμαϊα κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἀρεά. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νομίσκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆϊοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίην μὲν, Ταβιτὶ· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρεῖ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi, Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Pa-*
pacus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

308, 44.

ᾧδε τὸ μὲν ἱήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον ταῖς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνους ἑστώς,
 5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱήϊου, ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θυῇ
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ᾧ ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλὶδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εἰούσης, ᾧδ' 61
 σφι εἰς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἔπειτ' ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, εἰς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσηκέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· εἰς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocatur
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriaverunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἴσουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερῶν. ἦν δὲ μὴ σφι
 παρῇ λέβης, οἱ δὲ εἰς τὰς γαστέρας τῶν ἱερῶν ἐσ-
 βάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμιζαντες ὕδαρ,
 ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10
 γαστέρες χαρίουσι εὐπετίως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν
 ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξείψι, καὶ τάλλα
 ἱερῆα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπειὰν δὲ εἴψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύ-
 σας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος,
 ρίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τάλλα πρόβα- 15
 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ
 ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρῇ ὧδε. Κατὰ νομοὺς
 ἑκάστοισι τῶν ἀρχῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόν-
 δι. Φρυγῶν Φάκελοι συνεπύαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant:
 quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes
 in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscunt,
 atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ar-
 dent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossi-
 bus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus,
 se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is
 qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis au-
 spicatur, ante se ea proiiciens. Immolant autem et
 alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacri-
 ficiant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in
 hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo
 loco convenire solent magistratus, ibi *Martis tem-
 plum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmento-
 rum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

- 5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· αὐτὸ δὲ τοῦ-
του, τετράγωνον ἀπὸδόν πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κάλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκάτον ἐπι-
νέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χι-
10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἵδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετίους
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 αὖ τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρέπων οὐ τῷ αὐτῷ, ὥ καὶ τὰ πρό-
βατα, ἀλλ' ἑτεροῖω. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπίσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σκευῶ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀπενέκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγίων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκιοι. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορεύουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἴσον ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥερα ἱῶσι
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἰσηῖα ἀπαλλάσ-
 σονται· χεὶρ δὲ, τῇ αὖ πύση, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατιστέασι. οὗσι δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακίετα. Ἐπὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φονύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτίων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενέκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνέκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον

mentororum tumulum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir Scythia, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem*

ταιῶδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκτείνει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοδὸς
 πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτεταται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὅς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἄρι-
 στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπιένυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ὄντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρίων ποιεῦνται. δῆγμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum, postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pellem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam mantili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis pastoritiae. Multi item dexterâ manus occisorum ho-stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut, si modo de albo homine sit, candoris splendore alia omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρυσας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει καὶ ἦν
 μὲν ἢ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὤμβροσιν μούνην περιτίνας,
 οὕτω χραῖται ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμβροσιν πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χραῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκῆϊων, ἦν σφι διά-
 φοροι γίνωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλδόντων τῶν αὐτῶν λόγον ποιήσας,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ εἶοντες οἰκῆϊοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτῃσι, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: si dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi
 adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
 eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κικαῖ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται ὄνειδος δέ
 σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ράβδοις ἰτεύνει πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν Φακέλους ράβ-
 δων μεγάλους ἐνέικωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέλισσους
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ράβδον τιθέντες, θισπί-
 5 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνιλέουσι τὰς ράβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt Scythae omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magno secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem sibi dedisse* aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ὢν Φλοιῷ μαντεύονται ἐπὶ τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐων- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπὶ τὴν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θίων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνύ-
 ναι τότε, ἐπὶ τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὁμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλαλαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιορκῆσαι· ἀπυγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντις, ὡς 10
 ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρτε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέται. ἀετομέ-

Hi interiore tiliae cortice vaticinantur. Tiliam trifari-
 am scissam digitis suis implicat vates, rursusque
 solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat
 rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae-
 caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et
 dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem
 nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Mo-
 ris est autem apud Scythas, quando maximum inter-
 ponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares*
 iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse
 dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem
 arguunt vates, *per divinationem compertum esse*,
peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegro-
tare regem. Tum ille negat factum, contenditque
se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiante,

σου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 εἰς τὴν μαντικὴν, καταδήσασι ἐπιτοκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χοήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπέλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῷσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπειὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς,
 ἐμπεδῆσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομῶσαντες, κατειργνῶσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπικίσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem perituri ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτεῖν βασι- 10
 λεύς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσena κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπερ αὖ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἐπι- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἀξιοί. 10

busti, cremato temⁿore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando ferunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulā percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλῶν ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπὶ αὐτῇ σφί ἀποβάτη ὁ
 βασιλεὺς, ἄρυγμα γῆς μέγα οὐρύσσουσι τετραγώνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαβεῖσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνεπράμμενῃν ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' αὖ παραδέξονται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 ποικῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῃσι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χερὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἀρχουσιν· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἤλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco
 quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi,
 quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem
 fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore in-
 cerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cy-
 pero odorato minutim conciso et suffimento et apii
 semine et anetho [*sive* aniso] repleta, rursusque con-
 suta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium popu-
 lum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum perve-
 nit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: par-
 tem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia
 circumcirca incidunt, frontem nasumque fodiciant,
 et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex
 hac regione ad alium populum, cui imperant, ca-
 daver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

Θαρ. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θεώ-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμᾶς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτεί- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίᾳ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀπο-
 πνίζαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσείας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χράνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιῶσι τοιόν-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in Gerthis sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac deinde cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias, et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur. His rebus peractis, butum certatim adgerunt, magnumque studium adhibent ut tumulum erigant quam maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex reliquis regis famulis (sunt autem hi Scythae indige-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερά-
 πεύουσι τοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς· κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 κηται δὲ αὐκ εἰσὶ σφί· θεράποντες· τούτων ὧν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνέξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοι-
 λίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτίον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπῆξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκη ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 ταὺς ἄμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμνεται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μα ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exē-
 mis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotæ circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotæ dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόθεν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν
 δὲ δὴ νεκρῶν τῶν ἀποπεπνηγμένων τῶν πενήκοντα 20
 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὡς ἀνα-
 βιβάζοντες· ἐπὶ αὖ νεκροῦ ἕκαστου παρὰ τὴν ἀκανθὰν
 ξύλον ὀρθὸν διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιοῦτους, ἀπελαύνουσι.
 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἐπὶ αὖ ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ αἰγχοτά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχεῖ τοὺς ἐπομέ-
 νους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατίθει τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καθαίρονται τρέπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque
 equo imponunt; idque faciunt ligno recto per cor-
 pus secundum spinam dorsi usque ad cervicem trans-
 fixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur fora-
 mini, quod est in altero ligno per equi corpus trans-
 iecto. Huiusmodi equites postquam circa monumen-
 tum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios au-
 tem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt co-
 gnatione proximi, plaustris impositos, ad amicos.
 Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes,
 mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per qua-
 draginta dies ita circumvehuntur privati, deinde
 sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt *Scy-*

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα ταῦτα·
 10 ἐπεὶ ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πέλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφραζάντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις θυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτης καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἑμπεριστάτη· ταύτη
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηῖκας μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιῶνται τοῖσι λινέοις ὁμοτάτα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιος ἐστὶ· ὃς δὲ μὴ εἰδὲ καὶ τὴν καννάβιν, λίνον
 δοκῆσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero caunabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

- τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῷται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ αἰτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίῃ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδαρ παραχέουσιν,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασώ-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὼν, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιεῖνται τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τῇ καταπλαστῇ, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
- 76 Ξεινοκοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μή τι γέ ᾧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῆς Σκυ-
λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις, ἐπὶ τε γῆν πολλήν
5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
λήν, ἐκομίζετο εἰς ἥδεα τὰ Σκυθῶν, πλέων δὲ δι' Ἐλ-
λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὀρθὴν κάρ-
τα μεγαλοπρεπείως, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀναχάρσις,
10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιῶντας,
καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπῆκετο εἰς τὴν Σκυθί-
κην, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλῆϊον Δρέμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
15 ἰούσα δεινῶν παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
ὁ Ἀναχάρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπετέλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
charsis, si salvus sospesque domum rediisset, se
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliūque instituturum. Tum
postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθίων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποικῦντα,
 ἐσήμνη τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποικῦντα ταῦτα, τοξυ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ Φασί μιν Σκύθαι γινώσκουσιν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι δι-
 χήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθίων 25
 βασιλέος πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθους. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνα-
 χάρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive praefecto*] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrssi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audivi, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμθὴς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διαφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξεινικά
τε νόμια καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας.

Παλλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθῶν βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης
ἐξ Ἰστριῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχωρήσας τὸν ἢ μήτηρ αὐτὴ γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα εἰδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas. Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πύθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεος τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὄνομα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπύθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίησεν τε τοιοῦτο· εὖτε
 αἰγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενίταν 15
 ἀστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφείας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς ταύτας ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσαι, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo

317, 45.

ραζε, οὔτε δρυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδῃ
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τὰλλα ἐχράτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποίε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε εἰδείματο ἐν Βορυσθένῃ,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρήν. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 εἶδε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆς-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσω Βακχεῖω τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῃ τῇ πόλι οἰκίᾳ μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν περίξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythia eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicā iterum sumtā veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris* cu-
 piverat *initiari*: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 eī in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σΦηγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βίλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γὰρ Φασι οἶκος εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖ ὁ Σκύλης, διεπρήστεισε τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελάτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεταιαι. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἔπειθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθῶν οἱ προιστιῶντες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστεισε) διεπίστεισε ms. Arch. διεπρίστεισε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεδήστεισε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, *Borysthenitarum* aliquis *Scythis* rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripit: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis. sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt *Scytharum* proceres, quos *Borysthenita* clam in turrim deduxit,

τεῖσσι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
 τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιον. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαινε 80
 ὁ Σκύλης εἰς ἡβια τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαβὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑαυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποιέετο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάψαι, ἐπέμψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύτῃ· „Τί δέ
 ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „Φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
 cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I.

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνύσῃς, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκει, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκδίδους
 δὲ τὸν ἐαυτοῦ μήτρωα Σιτάλκη, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλει δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμασι Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοιςι ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδουσι.

- 81 Πλήθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 χέως πνέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουσ· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφίας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
 dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro-
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audiui sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quaeras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μάντοι ἀπέφαινόν μοι
 5 εἰς ὄψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεος τε ποταμοῦ καὶ
 Ἵπανιός χώρος, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον. Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ἵπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῳ κείται χαλκήϊον, μεγάβει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἐξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον, etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύειν μιν etc.

mihī oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἶδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθῶν, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῖνον ἀπὸ τοῦ οἰστοῦ κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπειλεῖ. κο- 20
 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιων, καὶ οἱ δόξαι
 ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων
 δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς
 τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθῶν ἦκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ
 ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ
 ἀριθμὸν πλείους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ
 τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέ-
 χεται, εἰρησέται· ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5
 ἐνέον, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγας
 δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas
 lussisse quemque unum teli spiculum conferre: si
 quis non contulisset, ei comminatum esse mortem.
 Cōmportata igitur ingente spiculorum copia, visum
 ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, cu-
 rare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum
 hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata
 audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec
 regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et
 numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios,
 et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam
 commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti-*
gium petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod
 pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα
λέξων λόγον.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἰὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηίην ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευόν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρασκευάστο, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἰόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλος
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηγὴς ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγόντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

85 Δαρεῖος δὲ ἐπὶ τῷ παριυόμενῳ ἐκ Σούσαν ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὅα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβαὼς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλληνέας Φασίειναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθγεῖτο τὸν Πόντον, ὅντα ἀξιοθέητον. πελαγίων γὰρ ἀπάνταν πέφυκε θαυμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐστω τοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, omnes se ei relicturum. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus Darius, postquam in Calchedoniam ditionem ad Bosporum pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad Cyaneas quae vocantur insulas navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit Pontum, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γίγνεται τὸ στόμα ἑστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μήκος δὲ
τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὲ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους ἑκοσι καὶ
ἑκατὸν ἑστὶ. τῆνι δ' εἰς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντίς, εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων,
15 μήκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδόει εἰς τὸν
Ἑλλήσποντον, ἵοντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους; μή-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδόει δὲ ὁ Ἑλλήσποντος εἰς χάσ-
μα πελάγους, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. τῆς ἐπίπαις μάλιστα καὶ κατανύει ἐν
μακρομερὲς ὀργυίας ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν εἰς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γὰρ ἑστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερίων
ἐννέα πλείους ἑστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκά
μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιῶν γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque noctium navigatio: unde conflunt centum et undē-

γυῖων τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μυρίαὶ
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμόδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλόος·
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυῖων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὗτω
 τέ μοι μεμετρήεσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασθαι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τῶν ἐλάσσων ἑαυτοῦ· ἢ Μαῖητις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆης Σάμιος. Δησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμεῖν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum; stadia
 vero 4er mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, εἰς μὲν τὴν Ἀσσύρια, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡγε. τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσται συναλέχθησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κο-
 10 μίσαντες εἰς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διοκίσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88 ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. αἶψ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, alteri Assyrii literis, alteri Graecis, populorum omnium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes, qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia unā cum equitibus: naves autem collectae erant sexcentae. Columnas istas post id tempus Byzantii in urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assyrii literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem ponte iunxit Darius*, ut mihi quidem coniectanti videtur, medius est inter Byzantium et templum quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius, architectum illius Mandroclem Samium donavit denis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζευξὴν
 τοῦ Βόσπορου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προσδρόμῳ 5
 κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε εἰς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·
 Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδῆς·
 αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κύδος, 10
 Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζευξάντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
 ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβαντα
 εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέων εἰς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπειὰν δὲ ἀπί-
 κωνται εἰς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
 γύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὴ ναυτικός

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
 iusmodi:

*Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles
 Iunoni dedicavit pontis monumentum;
 coronam sibi, Samiis gloriam comparans
 opere ex Regis mente perfecto.*

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
 iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim ducē-

822, 23.

ἱστράτος τὰς Κυανίας διακπλάσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀνακπλάσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερίων
 πλῆον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αἰχλίνα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξέυγνη. Δα-
 ρίως δὲ, ὡς δέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θερμῆς· αἰπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἱστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα εἰς ἀκίστην φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσι δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν θέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτίων, εἰσι ψυχραὶ·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθω, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερίων ἐκατέρῃ. ἐκδιδεῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλιν. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἰστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἴσθησε καὶ ἐν-
 θαῦτα· γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὀρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam;
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίων
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
 τοιοῦδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατῇ, ἐκέλευε πάντα
 5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τίθεναι ἐς τὸ ἀποδεδυμέ-
 νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεισε,
 ἐνθαῦτα κολωνούς μεγάλους τῶν λίθων καταλυπών,
 ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
 Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
 δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
 Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
 5 μιᾶδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφείας αὐτοὺς παρέ-
 δεσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
 μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκῶν ἰόντες καὶ γεν-
 ναιότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τότε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-des habent, qui Scyrmidae et Nipsaei nominantur, sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

πρὸς αὐτὸ ἀποθνήσκουσιν ἑαυτοὺς νομίζουσι, εἶναι τὸν
 ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
 τῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζην. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφραν αὐτίαν 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν αὖ ἐκαστοτὶ δέωνται. πέμπουσι δὲ ἑοῖ· οἱ
 μὲν αὐτίαν ταχύντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τίσωρον ῥιπτεῦσι εἰς τὰς λόγχας. ἥν μὲν δὴ ἀποθάη
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἔλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἥν δὲ
 μὴ ἀποθάη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἅτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὖ- 15
 τοὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροτὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξοῦν-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mo-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Idem Thraces, quum tonat fulguratque,

τις ἄνθρωπος πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδὲνα
 ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκούντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, εἶντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 γόρῃ τῷ Μησαρχοῦ· ἐβόηεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπειλεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε εἰόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφροενστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαστάν τε Ἰάδα, καὶ ἦθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλήσι τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρείῳνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰὲ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ὅνα αἰὲ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαιον οἶκημα ἐποίετο. ὥς δέ οἱ παντελῶς εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠΦανίσθη· καταβὰς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἑτα 20
 τρία. οἱ δέ μιν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὥς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐΦάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν· δο-
 κάω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρειω. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque*
convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος,
χαίρεται. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι, ὥς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα- 97
τός, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάτων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπε-
σθαι κατ' ἡπείρου ἑωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
6 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύνειν, καὶ ποιεῖν τὰ καλυό-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δοῦναι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῇν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεύεσθαι, τῆς αὐτῆς ἀφρομένον Φανήσεται οὐδέν, οὔτε
„πόλις οἰκειμένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos.

Herod. T. II. P. I.

T

„χώρην ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λυπῶν τούτους, οἳ περ
 „μιν ἐζευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήξωμεν εὐρόντες
 „Σκυθάς, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυσιώμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδρισά κω, μὴ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοί σφεας εὐρεῖν, πάβω-
 „μέν τι ἀλάμενοι. Καὶ τάδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑωυτοῦ εἴνεκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἐψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθεῖην.“ Κά-
 ρα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμεῖψατο ταῖσ-
 δε· „Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπαίψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λίσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 „ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „ τὴν γέφυραν, μετέσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „ τόνδε, ποιέετε τάδε. ἐπεὰν με ἴδητε τάχιστα πορεύ-
 „ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „ νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
 „ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέστην
 „ αὐτίαν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε σὺ τῷ μετέδοξε, Φυ-
 „ λασσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμῇν σωτηρίας τε
 „ καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „ μεγάλας χαριεῖσθε.“ Δαρῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 attinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus verò, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nulla interposita morâ in ulteriora perrexit.*

- 99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ αἰγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἢ δὴ ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρανῶν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλή-
 σια ταῦτα καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νημοίατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον εἰς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰηπυ-
 25 γης, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντισίου λιμένος, ἀποταμοίατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νημοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 εἶκει ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῆς νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrans a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoleret populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδει εἰς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατῦ-
περθε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀπακληίεται ἡ Σκυ-
θική ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἐπιτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων εἰς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμε-
ρέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θάλασσης εἰς μεσό-
γαίαν εἰς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατῦπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
ρησὶ ἀνὰ διηκόςια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ὦν

*Iudis Mocotidia sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Mocotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disternitur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) Scythias
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Macotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis*

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιον στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα,
ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γαλος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ εἰσὶ 102
τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰδυμαχίῃ διάσασθαι μού-
νοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλευόντο, ὥς στρα-
5 τοῦ ἐπιλαίοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδιῶν, καὶ Σαυροματίων. Ταύτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοῦτοί τε χρέωνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς αὖ λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
θέντας, τρέπω τοιῶδε καταρξάμενοι, ῥοπάλα παλόνσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphag-
orum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauroma-
tarum. (103.) Ex his Ταυρί institutis utantur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavā feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, οἷς τὸ σῶμα ἀπὸ 5
 τοῦ κρημνοῦ διαθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδου-
 ται τὸ ἱόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
 κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μάντοι σῶμα
 οὐκ ἀθέσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύ-
 πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
 αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφγένηιαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
 λεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσωνται, ποιῶσι τὰδε·
 ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία·
 ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς
 οἰκῆς ὑπερέχουσαν πολλὴν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
 πνοδέκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης
 ὑπεραιωρεῖσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου.
 104 Ἀγὰθυρσοι δὲ, αἰβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
 ροι τὰ μάλιστα. ἐπύκoiνον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
 deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
 plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
 capite quidem consentiunt, corpus autem non de
 praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
 tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
 quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
 cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
 praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
 mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
 hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
 Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi*
 lautissimi homines sunt, maximamque par-
 tem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

πομπῶνται, ἵνα κασέγητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήσει
 ὄντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρίωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαϊα Θρηῖξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρίωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γυνεὴ δὲ μῆ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίας.
 ὀφίας γάρ σφι παλλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῦνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθίων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἔτιος ἐκάστου ἅπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτῖς ὀπίσω ἐς ταῦτά κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες εὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσον, καὶ ἐμνύ-
 106 ουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριότατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρεῖουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ ἑμάτα μὲν μέλανα φορεῖουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπιπυρμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέων-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλήη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· ταῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηῶσι ξυλίοισι. καὶ
τῷ Διονύσῳ τριτηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοις· καὶ
γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
ἀλλ' οὐδὲ διάστα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔοντες
αὐτέχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθιστραγωγέουσι μοῦ-
νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτε-
5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδίην ὁμοῖοι,
οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μάντι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
χώρη σφείων, πᾶσα ἔστι δασέα ἰῶσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
τῇ ἰῶ τῇ πλείστῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
Graeci: qui ex emporiis pulsī, in *Budinos* habitatum
concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eādē
linguā, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
recte id quidem. Est autem universa illorum terra
sylvīs frequens, omni genere arborum refertis. In
densissima sylva laeus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὅστε-
ρέων ἄκισιν.

- 110 Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰὸρ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἠδύ-
νεατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς,
οὐδὲ πηδαλίοις χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοις, οὐδὲ ἐπιστῆν 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et *castores*, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem *Scythae Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἀνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰςὶ γῆς τῆς Σκυ-
θῶν τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκομένην. ἐν-
τυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθῶν.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἰσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάσματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκειεν δ' αὐτὰς
εἶναι ἀνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βουλευομένοισι ᾧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρόπῳ ἐτι αὐτὰς, ἐαυτῶν δὲ τοὺς πατάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latis quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

- πέμψαι εἰς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεί-
 ναι ἔσαν· ταύτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκει- 10
 νίαν, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὐτὰ καὶ ἐκεῖναι ποιεῶσι· ἣν δὲ
 αὐτοὺς δικάωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφάγειν δέ-
 ἐπιὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτίων παῖδας ἐγγενήσασθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεπίσκοι, ἐπαίνυν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμῇ δηλῆσαι ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρως τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεπίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην τειρόνδε· ἐγένοντο
σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρὸςω δὴ ἀπ' ἀλ-
ληλέων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
5 αἱ Σκύθαι, ἐποίησαν τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μονωθευσίων
τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
θέστο, ἀλλὰ περιεῖθε χρήσασθαι. καὶ Φωινήσαι μὲν
οὐκ εἶχε, αἱ γὰρ συνέσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χεὶρὶ
ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίην εἰλθεῖν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλαξε ταῦτα
πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηί-
15 σκοι ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
cam, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
die eumdem in locum adducto comite veniret; sig-
nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
cum socia sese expectantem. Id ubi compererunt
reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λῆλον, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,,πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,εἰς τὸ πλῆθος διατῶμεθα. γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας,
,,καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμασι ἡμῖν τε καὶ
,,καίνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ αἰκονίζομεν,
,,καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι αἰμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρῃ ιοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεισθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχτετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει Φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στρεψάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποίετε ἅμα ἡμῖν· Φέρετε, ἕξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet. quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τανάϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπειβοντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τανάϊν, ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον
 αἰσχροτάτα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἀνεμὸν. ἀπικόμενοι δὲ εἰς ταῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατώκηται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρίονται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ εἰς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φανῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφί
 διακίεσται· οὐ γαμέεταί παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et trajecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Trajecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam cum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολέμων ἄνδρα ἀποκτείνῃ· αἱ δὲ τιμὲς αὐτῶν καὶ το-
λευτῶσι χηραῖαι πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλήσσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐβήσαν τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἀγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, χεΦυραῖ
6 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπείρον· διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρά-
κας, χεΦυροῖ ποταμὸν Ἰστρὸν, βουλάμενος καὶ ταῦτα
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Ἰμαῖς ὦ μηδὲν τρέ-
„πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιόχῃτε ἡμᾶς δια-
10 „φθαράντας· ἀλλὰ τὰντὰ νοήσαντες, ἀντιέθεντο τὸν
„ἐπὶ πλοῖον· αἰὶνῶν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
„νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογί-

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quæ senes moriuntur priusquam nupsent, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad hominum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venire Scytharum
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc transiisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et hæc omnia suam
sub potestatem redigat. Nos igitur nequaquam, res
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus in-
vadenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedamus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρεῖν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἤκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψάμεν, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγον τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μόνους ἰστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμανος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵνα ἐπὶ τὴν ἡμετέραν καὶ
 „αὐτῶν ἰσθλοῦ πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῶ Ὀρήϊ- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
 σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνός,
 καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτό γε-
 5 νόμαιοι, ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρήσων· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρτος, καὶ Νευρός, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγγλαιῶν καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρᾶν, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, τὸν αὖ ὑμῶν ἐπρήσσομαι. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε εἰς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
 „ἐπικρατεῖτε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῶν ὁ Θεὸς πα-
 „ρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ σφῶας αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδί-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
 et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrsus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

„κῆσάμεν τοὺς ἀνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πινησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρεξί τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέμεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

- 120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν ρηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγγί-
 νοντο ὑπεξιώντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παρεξίοιεν αὐτοί, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ σφέας διαλόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλειος

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πινηόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, horbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

- Σκώπας, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγει, ἣν ἐπὶ τοῦτο τραύπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναῖδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφύγον-
 τας· ἀπελαυνόντος τε τοῦ Πέρσῃ, ἐπιόντας διακύν.
 αὕτῃ μὲν σφι μίῃ ἦν μοῖρῃ τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυσος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς ταῦτό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσῶν, ὑπεξάγει,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιῶντας τὰ βαβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρίων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Macotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis; iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 dñei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
 belli subire, invitì bellare cogerentur;) deinde verò

- δὲ τοῦτο, ὑποσκέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκύθαι
 βουλευσάμενοι, ὑπηγιάζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ ἀμάξας, ἐν τῇσι σφι διατᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλην, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὔρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανῆσαν τῶν 5
 Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
 Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

334, 73.

- γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρίων ἴδυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἧῷ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Ταναΐν ποταμὸν, οἱ
- 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ, τῶν Σαυροματείων, τὴν χώραν διεξιόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
- Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σινέσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐούσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν- 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότεων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκηνωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον· ἐς ὃ διεξιόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repererunt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, lineam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ρέον-
 τες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιῶτιν· τοῖσι οὐνόματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἴδρυσε τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χηα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἡμῶν 5
 εἰρεῖπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διακόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. l.*
ed. Schaeff.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetæ: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 nâ flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maëotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
tum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythæ*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφ' ἀντάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δαρ-
 20 ρίης τείχια μὲν ἐκεῖνα ἡμίσεα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην δακείων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφίας Φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκετο, ἐνέκυρσε ἀμφότεροις τῇσι μισήσοις
 τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼς ὅτι ἐκφύγοντας ἡμέ-
 ρης ὁδῷ. καὶ, αἰ γὰρ αἰνέει ἐπιὼν ὁ Δαρίος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφθγον ἐς τῶν ἄπειν
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαιγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγόντο οὐ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. παραχθέν

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relietis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu repressent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeiverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὄροντες καὶ
 τοὺς ὁμόρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες ὡς, εἰ πυρῆσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προεῖπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σίων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαθόμενός τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέαν
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsei*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis deecertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκίμεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγνώσκεις εἶναι ἥσσαν,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθε εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἐφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis prae-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scytharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari desine; et domino tuo dona ferens terram et aquam, in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum* rex Idanthyrsum haec respondit: *Ita mihi res habet, Persa: equidem nullum umquam hominem metuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

318 HERODOTI HISTOR. IV.

„καὶ ἐν εἰρήνῃ εἰδέναι ποιέειν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά 5
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄσπεα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δέισαντες μὴ
 „αἰλῶν ἢ καρῶ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῶν. Εἰ δὲ θεοὶ πάντως ἐς τοῦτα κατὰ τάχος ἀπὶ
 „κνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρώιοι, 10
 „Φέρετε, ταύτους ἀντιρόντες, συγχέειν περᾶσθε αὐτούς·
 „καὶ γινώσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. Πρῶτον δέ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰεῖ, οὐ συμμίσσοιμεν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρησθαι. Διοσκότας δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θῶν βασίλειαν, μόνους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δαί-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω ταυαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud, quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero quod non continuo pugnam tecum committam, id quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vastentur, properemus pugnam vobiscum conserere. Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis patria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta disturbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sepulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugnaturi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pugnam tecum non conseremus. Et haec quidem de pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos duco esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam, Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει εἰθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι διοπάτης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρίου.

Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰωσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 ταισι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐζευγμένον ἐφρούρειν· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιριομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιριομένους τοὺς Δαρίου, ἐπάειν τὰ βιβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Περσίων ἱππῶται Φεύγοντες ἐστί-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re.* (Hoc est, quod vulgo dicunt, *Scythicum dictum.*)
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvviso in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

320 HERODOTI HISTOR. IV.

πιπτον ες τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσάραξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίχον, ἐπιτιθεμέ-
 νοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὡς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὔδ' ἐστὶ ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσκειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐταράσ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώματι ἔσκον, ὅρθα
 ἰστάντες τὰ ὠτὰ· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe *vox asinorum, et mulorum species*. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertebantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφύροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέῳ χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδυεῖς
έόντες, ἐποίεον τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἀν-
υπέξήλανον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπι-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρείος τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο, καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθ' αὖτε, καὶ μῦν, καὶ βάτρα-
χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

ρα ἐπειρώτειον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλλαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλασ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι,
 γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἷστους, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρίῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόγτων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲν
 „ὄρνιθες γετόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς Πέρ- 10

interrogarunt Persae, quanam esset mens mittentium; et ille respondit, nihil aliud sibi mandatum fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ipsos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito responso, consultabant inter se Persae. (132.) Et *Darii* quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod mus in terra viveret, eodem fructu atque homo vescens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis admodum esset equo; denique tela illos tradere, tamquam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniectabat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-*

„σαι, ἡ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἡ
 „βάτραχοι γινόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπῆθήσητε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶσαζον.

Ἡ δὲ Σκυθῶν μίῃ μοίρῃ ἡ ταχβεῖσα πρότερον μὲν 133
 παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπῆκετο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τὰδε „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκομαν φέροντες, ἥπερ γε ἐβέλητε ἐσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιῶντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus ad Istrum* in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-*
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπιύγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δέ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεΐω, ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθησι λαγὸς εἰς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5 βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεΐος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφίεας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· „Οὗτοι ἄνδρες ἡμῶν πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι „νῦν φαίνεται Γοβρήης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δαί- 10 „ρων ἐρῶς. ὡς ἂν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem manete, eoque elapso discedite. Haec quum se facturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se propripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae diximus, ad *Darium* miserant, instructis peditibus equitibusque in aciem sunt progressi, tamquam praelium commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque leporem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis itaque illorum ordinibus, et orto clamore, caussam *Darius* quaesivit huius tumultus, qui apud hostes ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi, dixit ad hos cum quibus et alias communicare sermones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλές ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῶν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῶν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκεῖ, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τалаπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσειν, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθύσαι
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρῆος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε ἄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
 εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποι ἀσθενείᾳ μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προΦάσιος δὲ
 τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρχῷ τοῦ στρατοῦ
 ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυσίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοισι ὑποβέβηκεν ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἔρη-
 μωθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
 ἔσαν τῆς Φωνῆς· αἰκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
 136 πάγχυ κατὰ χώρην ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
 coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
 cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
 morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
 dem caussa relinquebantur; sed species nempe prac-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
 ruditum edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

340, 75.

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προετείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελανοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τῇ γέφυρᾳ ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας αὐτῶ ἀπικυμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσὶ „ Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „ τοῦ ἀριθμοῦ διοίχῃται καὶ οὐ ποιεῖτέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Dario*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum* agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini* et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars *Persici* exercitus pedestris esset, nec itinerum esset peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exercitus esset equestris, et compendiorum itineris gnarus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent. Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*, *Ionibus*, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθησι εἰδότες
 „χάριν. τὸν δὲ πρότερον ὄντα ὑμῶν δισπότην ἡμεῖς 20
 „παρασθησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμῶνς ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

137. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιπτῶν τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνῶμη, πείθεσθαι
 Σκύθησι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖων ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατααιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocys abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστη τῶν πόλεων δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔον- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητροδόωρος Προ-
 5 κωνήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράτις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρὴν λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium. (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem: *Hellespontiorum* quidem *tyranni*: Daphnis, Abydenus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Parienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cyzicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Samius; Laodamas, Phocaecensis; et Histiaeus, Milesius; cuius erat in medium proposita sententia, Miltiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Aristagoras Cumaeus.

- 139 Οὗτοι ὧν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σοφὶ πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μὴδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον-κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Ἄν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπέγυσε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς οδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τέεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythiis grata essent factura. Has condiciones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythiis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέας τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτίων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθῆα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρταναν πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἷτιοι δὲ τούτου αὐταὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομαῖς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρῆιχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβουλευσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξίοντες, ἐδίζητο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκῶντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδησιν ποιεέ-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum verò nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γεόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὔρον τὸν πόντον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γέφυρας ἐντυχόντες, εἰς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπύκατο μὴ σφραῖς οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνίων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον· ὁ μὲν δὲ ἐποίησε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθεύειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἐξένχε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἑόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδρεστάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα Φιλαδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο 143
ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμη-
μένου Δαρείου ροαῖς τράγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν
πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοισι' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβαζούς
10 ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-
cipia* aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum
in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus
in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater Artabanus, *quidnam esset, cuius*
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo? Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,*
quam Graeciam suae potestati subiectam. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat; tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τας τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτῶ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τὸδε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδониους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίαν· πυθόμενος δὲ, 5
 εἶπε Καλχηδониους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρέρειτος κτίσειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὲ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσει.

145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-
 pore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-
 crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
 elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megaba-
 zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον ταῦτα.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξ-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνος ληισαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἵχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μνοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πειυσέμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἴσαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 φυτεῦσαι σφείας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρώτεον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

- μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 • ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοὶ· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς Φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 man, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωκαν ἄλλοισι. 25
 • 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρη δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditionibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae participes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque receptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimonia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant, aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero interiecto tempore, insolescere Minyae coeperunt, regni participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria. Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et prehensos in custodiam misere. Supplicio autem adficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, nocturno tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νύαν, εἰσαί αἰσάι τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτια-
τέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρατὴν, καὶ εἰς λό-
10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφας πα-
ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων εἶσεσθαι. αἱ
δὲ ἐπὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαύδ'· πᾶσαν τὴν εἶχον
ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆϊν
15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
τρώπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηγέτον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνίκεος,
ἔστelle εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
οὗτος, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένι καὶ Προκλείῃ· ὄντων
δ' ἔτι τῶν παίδων ταύτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-
Herod. T. II. P. I. Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ
 ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ
 τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενεάς. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλειω,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην
 διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15
 προσσχόντι δὲ εἶπε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἶτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σω ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἐαυτοῦ συγγενέων Μεμβλιάρων· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν
 Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θῆναι ἐκ Λακεδαιμόνος, ἑκτῶ ἀνδρῶν. Ἐπὶ ταύτους δὴ

rum nomine regnum Spartæ administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 pesserunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilis
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Therae quae nunc voca-
 tur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὧν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔστειλε,
 συνοικήσαν τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλ-
 λά κάρτα οἰκηθεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐν-
 5 δραντες ἐκ τῆς ἐρετῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύνει, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μὴτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντί-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειν ἀπογόνους ἔπλωσε· οὗτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινας. οἱ
 γὰρ πλεῖντες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωσιατάς
 καὶ Καύκοντας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διείλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιν τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρειον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 hubus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in *Taygeto* consedissent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiâe quum cessas-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigentâ remo-
 rum *Theras* ad *Memblia* posterôs navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisquē terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
preum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξας, Πύργον, Ἐπίον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλείοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπανυμὴ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν οἷν ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὐνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. ταῦτ' οὗτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-
 gunt vulgo ὑπέρμινε τῶντ' οὗτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (οἷς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartae. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
 ραίοισι κατὰ ταῦτ' ἀλέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μου-
 νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
 ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 5 ἡσίου, ἀπῆκετο εἰς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτῶν, καὶ
 δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
 τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
 Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
 10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
 „προσβυτέρος τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
 „δὲ τίνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδάκρυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et
 Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli
 Theracii memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii
 filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex The-
 racorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens
 nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex ci-
 vibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de
 Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi
 Theracorum, quum de aliis rebus consuleret oracu-
 lum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya
 condere. Tum ille respondit: At equidem, ὁ Rex,
 aetate iam sum provector, et gravis ad maius
 quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunio-
 ribus hisce id facere iube. Ista dicens, Battum di-
 gito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθησίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χοῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἑτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔτι τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφί τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλην ἐνός,
 ἕξαιάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην· ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφί μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζή 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπαρμένους εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσθουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ οὐνομα εἶην Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νιχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεῶν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκαποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuneios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
norum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncio per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἐπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
κειμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἐπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπὸ πηλιάτῃ ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θεῇ πομπῇ χρωόμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero :
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bium monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaëus erat, ad Plateam hanc delata est: et Samii,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, Tartessum per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκορσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λασσοὺς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κν- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον ληπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεῶν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
 filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Sami* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est, (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφοῦ πέμπειν, πάλιν λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χάρων ἀπάντων, ἑπτὰ ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον αὐδαμῶς ὁμολογοῦσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
10 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἥ δὲ ἐπισελθούσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πάν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπινίκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχιν αὐτῶ. ὃ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenacis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Graecae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsa *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγκασθεὶς ὑπὲρ τῆς γυναίκος, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισων, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐκ τῇ Ἀξῶ· τοῦτον ὁ Ἐτεάρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκῶν, ἥ μὲν οἱ διμνησθῆναι ἅ τι
 αὐτῷ δειθῆναι. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκωσέ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισων, περιημεκτῆσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην,
 ἐποίησε τοιαύδε παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῳ, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκωσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχωρίοισι αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέ-
 155 λᾶγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπέκτετο ἐς τὴν Θῆρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theracus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Pbronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theracos, eaque pro pellice usus

849, 76.

- ριόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσει, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδραῖός οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπερωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ' δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχνόφωνος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultanti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλατρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε
 „ὦ ἴναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χράῃς, κα-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χράν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἷχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λυκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφι ἔχρησε· „συγκτιζούσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρῆξιν.“ Ἀπέστειλλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, Therām rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theraeos ira dei incubuit. Et Theraci causam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

350, 5.

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πενηκοντέροισι. πλώσαντες
 δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιήσῃ ἀλ-
 λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
 10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
 ἰσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλάειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
 ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην, τῇ ὄνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφί χρηστὸν 157
 συνέφερετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
 τες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
 5 οὐδὲν ἄμεινον πρῆσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφί πρὸς
 ταῦτα χαῖ ταδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
 sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
 caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
 sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
 nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
 iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
 tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
 byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
 Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
 que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
 bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
 ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
 culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi,
 Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἰ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἔλθων, ἐλθόντες· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπικινῶνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἐκτίσαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
 ἦν Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
 κληήσουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτει παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χώρων, ἵνα διεξίεντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relinqui-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρῶ-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
 10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττειώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
 τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
 ἄρξαντος ἐκατὸν ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
 5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἑστάλησαν. ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττειω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
 Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρῆσασα ἡ Πυθίη πλείων
 συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὥδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaeis* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰρ ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μολήσεν.
 Συλληχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνόμα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χῶ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῶβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίῃ, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πᾶλλον, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσάμενοι ἐς Ἰρασά χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρηάμενοι, δι-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habitati a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
 25 μεμφομένοι Ἀπρίῃ, ἀπίστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως ὃς 160
 βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφοῖσι ἰστασία-
 σεν, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χώ-
 ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
 5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
 ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
 τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
 ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
 τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
 10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὃ δὲ
 Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λευκονί τε τῆς
 Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
 θέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνέκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
 quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
 discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
 urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
 etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-*
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
 adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
 ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
 tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
 gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
 usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-*
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πείνειν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεω μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω
 161 δόλω κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χυλός τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἐπέμπου ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστήσάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκίσουσιν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτιον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

ctoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenacis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius *Battus*, pede claudus. *Cyrenaci* vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex *Mantineae Ar-
 eadae moderatorem arcessere*. Petierunt igitur
 Cyrenaci a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat *De-
 monax*. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεια ἔξελων, 15 καὶ ἱερῶσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτῳ διετέλεις ἔοντα· 162 ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλή ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ αἰπαίτετε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσσώθη, καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit Cyrenaeos, partitione in hunc modum instituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vicinia erant oriundi, unam partem constituit: alteram partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam reliquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris et sacerdotiis, quae regi Batto tribuit, reliqua omnia, quae antea regum fuerant, populo in medium proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste rerum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao* multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus* enim, *Batti claudi* filius et *Pheretimae*, negavit se toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte* ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suorum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, *Samum* profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Salaminen* *Cypri* se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτῃ Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, εὐὸν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10
 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο
 στρατῆς, ἢ κατάρξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμ-
 βάουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναί οἱ δομένη στρατιήν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖον οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κτήν, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φε-
 ρετίμης τῷτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυ-
 163 ναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἀρκε- 20
 σίλειω, τοῦτον τὸν χρόνον εὖν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφοὺς Ἀρκεσίλειω, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei Euelthon quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem, ait, et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum.* His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo Euelthon dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum Pheretima repeteret, respondit Euelthon, *talía munera dari mulieribus, non exercitum.* (163.) Per idem tempus *Arkesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum proposita. Quumque iam ma-

5 σόμιμος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 τὰδε „Ἐπὶ μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
 „τέσσαρας, ὅκτῳ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλεον μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
 „παραινεῖ. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν
 10 „σιωτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλὴν ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθης ἐς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖαι καὶ αὐτὸς, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λειῷ χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμα-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἵτεε τῆς ἰαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

guam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyren-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ ματηῖον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 εἶα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrim confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Φέρων αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησσε μοῖρην τὴν
ἑαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑαυτῷ κακὸν, ἥ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε εἰς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι εἰς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεπονημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνῃν Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ εἰς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῳ ἱκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑαυτῇ
καλεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αιγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῃ κατεστεινός· ὃς
 ὀστέρω χρόνῳ τούτων παριστείμενος Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας
 ἐς τὸ δυνατότατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαβῶν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα παιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπε-
 167 νίκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοι αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a
 Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se pa-
 rem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim
 cognovit viditque Darium cupere monumentum re-
 linquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset,
 aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit.
 Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat,
 ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum;
 quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero,
 Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque
 etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-*
dicum. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliā in
 eum culpā collatā, quasi adversus ipsum rebellasset,
 interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes*
 hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei univer-
 sum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασι ἀπέ-
 5 διξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἔοντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τιν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπη-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδικέατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνη πολλὰ καὶ παν-
 15 τῶιά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλεὺς ἦν ὑπή-
 κοα, τὰ δὲ πλεῖν ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
 ταίκηνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέων-
 ται, ἐσθῆτά δὲ φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
 δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 6
 φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
 φθῆρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
 καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
 ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλού-
 σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἥ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
 στῇ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι
 δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
 169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
 γάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
 Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῳ ἡ
 τε Πλατεία νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
 tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
 et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
 gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
 quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
 soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
 gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
 quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
 Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
 portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
 sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
 sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
 gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
 Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι αἰκίον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατῆς νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρίονται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροις. Γιλγαμμέων δὲ 170 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκεῖσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριππεβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμῆσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστίων δὲ ἔχονται τὸ 171 πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισίων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habitant Cyrenaci; unde incipit *silphium*, pertinet autem *silphium* a *Platea* insula usque ad ostium *Syrtis*. Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus ante dictum. (170.) *Giligammarum*, occidentem versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen habitant: nec ad mare pertinent; oram enim maritimam Cyrenaci incolunt. In regendis quadrigis non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros omnes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur Cyrenaeorum. (171.) *Asbystis* ab occidentē contermini sunt *Auschisae*. Hi super *Barcam* habitant, pertinentque ad mare circa *Euesperides*. In media *Auschisarum* ditione habitant *Cabales*, exiguus populus, ad mare pertinentes prope *Taucheira*, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρεῖνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι ἐς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ριῦντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 5
 πεφύκασι, πάντες εὐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀττελέ-
 βους ἐπεὶ ἀνθρεύσωσι, αὐγνάντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινον αὐτῶν τὴν μίξιν ποιῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὶ σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμίντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξελθεῖν τῶν διαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Aus-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque oomplu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concubabat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ Φερόμενος ἐξ
οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμ-
νύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ
ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
αἰπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φαιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται·
τὸ δ' ἂν ἰδῇ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. Πίστισι
δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐ-
τὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἣν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μη-
δὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
πολώλασι τρώπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ
ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύνη· ἡ δὲ χάρη σφι πᾶσα ἐν-
τὸς εἴϋσα τῆς Σύρτιος, ἣν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
cum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos
hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
gio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re-
deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μανοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπὶ τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνέυσας ὁ νότος κατέχωσέ σφας. ἐξαπο-
 λομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.
 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέταται
 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὔτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· οἱ λό-
 Φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χορῇ· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουθῶν καταγαίῳν δορὰς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοί. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησίῃ ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίαν 176
 δὲ ταυτέων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περιφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἥ δ' αὖ πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν Φιληθεί-
 σα. Ἀκτὴ δὲ προέχουσα εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πὸς, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φώνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιῶνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, αἰτὰρ ἡσ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδίδοι δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῶ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθήμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὥς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῇν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν ταῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

Μάχλεις τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐναυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνέϊναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνὴ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μουν τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ἄπολοι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος Φημί ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnandum
 committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virginum
 publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curru i positam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρι, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῆξιν δὲ
 ἐπὶ κόνον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδόν τε μισγόμενοι. ἑπεὰν δὲ γυναῖκα τὸ παιδίον ἀδρὸν
 25 γένηται, συμφοιτοῦσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρήνεται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδους, ὁ Φρύξ ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ Ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse *Neptuni* fillam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byses, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Aegyp-
 tiis usque versus *Herculeas* pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

δια δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, αἰλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφήσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλός ὕδωρ ψυ-
 χρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχα-
 ται πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεας. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων δια δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, Ἀμμωνιοί,
 ἔχοντες τὸ ἱεὸν ἀπὸ τοῦ Θεβακός Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβῃσι, ὥς καὶ πρότερον εἶρηται μοι, κροσσόσωπον
 τοῦ Διός τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρεθρον γίνεται χλιαρὸν, 15
 αἰγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπιέται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὼν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus frustra salis, ingentibus grumis; et in cuius-
libet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida
ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi ho-
mines versus desertam Libyam, ultra ferinam. Et
primi quidem, a Thebis decem dierum itinere di-
stantes, habitant Ammonii, qui templum Iovis ha-
bent, a Thebano templo derivatum: nam etiam The-
bis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simula-
crum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae
mane tepida est, versus meridiem autem frigidior,
ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore
hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur pau-
latim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus
tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media
nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζῆι ἀμβολάδην· παρέρ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται Ἥλιου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καλονός τε αἰλὸς ἐστὶ ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτεύουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλὸς καλονός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περὶ καὶ ἐν τοῖσι ἐτί-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συνηματάτων δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ἐπισθονόμεοι βόες γίνου-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in co-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevisima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ τὰ κέρα ἔχουσι κε- 19
 κυφῶτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρεόν-
 τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τέ εἰσι,
 προσμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητα τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι ταῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστα
 ἀνθρώπων πάντων εἰσι, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. στίβονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμίῃ ἄλλῃ παρεμοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασι, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Idem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνός, καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκεύουσιν, τοῖσι οὐνομαῖ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
ἀνάνημοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμῶν ἰόμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέσται. οὗται τῷ ἡλίῳ ὑπερβαλ-
λοῦσι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ εἰσὶ χροῖ
λοιδορεῖνται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοῖς
ἀνθρώποις, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δέ, δι' αἰ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνός αἰλός, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεύουσιν. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὐρος, τῷ οὐνομαῖ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
στεῖνεν καὶ κυκλωτερές πάντῃ· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρεος,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua; quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertex eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχθόνιοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπ' αὐτοῖς ἐγένοντο· καλεῖνται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σπένεσθαι, οὔτε ἐνύπνιος
185 ὄραν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
αὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ Ὀφρυή μέχρι
Προκαλήϊων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἔστι δὲ αἰλὸς
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίων χάνδρων οἰκοδομεῖσθαι. ταῦτα γὰρ ἦδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρά· ἔστι οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο μένειν εἰ τοῖχοι
εἶντες αἰλίοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰλὸς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρυῆς ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρή-
μος καὶ ἀνύδρος καὶ ἀθηρός καὶ ἀνομβρός καὶ ἄζυλός
ἐστι ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτανίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφαγοὶ τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ Θηλείων τε βοῶν οὐ τι γινόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν ἢν Θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατίεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἡσιτύας αὐτῇ καὶ
ὄρεας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὕῳν πρὸς τῇσι βοῦσι γίνονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχου.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτανίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
εἰδῶσι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
5 πάντες, οἷα ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχοὶ τοιαύδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπὶ αὐτῶν
τετραέτηα γίνηται, οἷσπῃ προβαίων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carniū esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcacorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim Libyae, hand satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφαῖσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι προτάφοισι τοῦδε εἶναι, ὥς μὴ σφεας εἰς τὸν πάντα χρόνον καταδύειον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγροτάτους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας αἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγροτάτοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπαι, ὑγροτάτοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ καίουσιν τὰ παῖδιά σπασρὸς ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ρύνονται σφεα. λέγω δὲ 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἰδε. ἐπεὰν τοῦ αὐτοῦ ἀπαρξῶνται τοῦ κτήνους, ριπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* temporum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tempore umquam ex pituita laborent e capite defluente: et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine. Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros, dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab eis medicina: inspersā hirci urinā eis medentur. Refero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.) *Sacrificiorum* ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum proliciunt: hoc facto, cervicem victimae retro vertunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ Θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφίεις
 εἰσι, ἀλλὰ ἰμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸ αὐτὸ
 ἕσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχρημέναις ἐρευνθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 ταυτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a *Libyssis* adoptarunt *Graeci*: praeterquam
 enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
 instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci aegidas denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρίονται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζυγνύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰ πτερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμονίων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπιὼν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μὴ κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέσθαι. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνερμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρίονται.
 291 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σίαν ἔχοντα ἀροτῆρας ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν Θηριωδιστέ-

Etiam quadriungos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμάδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τανος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὀρεινὴ τε κάρτα καὶ δασία καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρια ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγραι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα· πύ-
 γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρια ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 verò hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρνεις, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοίνεσι οἱ πῆ- 8
 χεις ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βῶν
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χρυσᾶιοι,
 τῇσι σαύησι ἐμδερότατοι· καὶ στρουθεὶ κατάγαιωι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπτε τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὕς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τρεῖς αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, δῖποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὖνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχυνέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιωτάται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hac ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέαντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύαν Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἐτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλτοῦνται δ' ἂν πάν-
τες οὗτοι, καὶ πύθηκοΦαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσαι
ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηρόνιοι κέσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίῳν σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαίαν τε μεστήν καὶ ἀμπέλων.
Ἡ λίμνη δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλῶος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad non
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt;
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*;
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnea
minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Geraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennia volucrum pice illius ramenta auri ex

αληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράψω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ἔκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίς-
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρην. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῦ, ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτῶν ἐβδα-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργγιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὰν κατιῖσι, ἐπ' ἁκρῇ μυρσίην προσδῆσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερίκῃς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχάουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπὶ αὐτὴν δὲ ἀθροίσωσι συχρὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορείας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ καμεί-
 196 ης οἰκίτα ἐστὶ ἀληθὲς. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χώρην τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπὶ τὰν
 ἀπικνῶνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ἕξῃ παρατὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 Φιν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωφίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἵνα ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢ μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢ δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθῆαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ αἰξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum *Carthaginienses*, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam reppererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

ρους τῶν φορτίων ἀπίσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λαβῶσι.

197. Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπῶν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσαρα ἔθνη νέμεται αὐτῇ, καὶ οὐ πλεονούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέα, αἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκούντες· Φοίνικες δὲ
- 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκεῖ δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὰ ὄνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γαῖν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγλαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
ἔμβρον πλέω· πιοῦσα, δεδήληται· ἕται γὰρ δὴ ταῦτα
τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ
ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυτι, ἐπὶ
τρηκόςια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εἰῶσα ὑψή- 199
λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
τρῆς ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
5 τρυγᾶσθαι· τοιούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκεκομίζεσθαι, τὰ
βουνούς καλέουσι· συγκεκομίσται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimii im-
bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
trecentuplum. (199.) *Cyrenáica* regio, quae altis-
sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
quem *colles* vocant, maturescit. Denique compor-
ta-

πός, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερατῇ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπός, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπάωρ ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
δίδοναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλειω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτεράς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non acceperunt oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpae. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσχε κωφὰ πρὸς αὐτὸν προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχισκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀνταρῶσόντες
 δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκτείνον τῶν Περσέων τοὺς γυν-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιαύδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, αἷς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιέει τοιαύδε. νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρείην, ἐπέτειπε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπιφέρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaei* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ista ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, εἰς ὃ σφι ἑαδε 10
 ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιῶν-
 δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, „εἰς-
 τ' αὖ ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὅρκιον κατὰ χώ-
 ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάσαι ἀξίην βασιλεῖ,
 καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νοοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
 Μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
 αὐτοὶ τε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
 παριέναι εἰς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πᾶ-
 σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
 πτὴν γέφυραν, ἔθεον ἔσω εἰς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
 ταῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
 ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον,
 ὅσον αὖ ἡ γῆ μένη κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
 οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
 vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
 mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
 sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
 cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret. firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
 Peracto foedere, Barcaci his fidem adhibentes, et
 ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
 intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
 portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
 irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
 ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
 Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
 autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παραδόθησαν, ἀνισκαλόπιστε
κύκλω τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιστότιζε καὶ τούτοις τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἐπισπιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρην γὰρ ἀποσταλῆναι μόνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorū eorūdem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παρίεναι ἐς αὐτήν· 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρουν. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, φόβος ἐπέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Αἴγυπτον· παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόρευον, ἐς ὃ
 204 ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικίατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, ταύτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaci.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praebere precati
 a Cyrenacis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πτοῦ ἀνασπᾶστούς ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
5 δέ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τιταμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμης τῆς Βάττειο τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία
ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcæis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcæis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκούους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντες τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσιν-

HERODOTI HISTORIARUM
LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

Γίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλίσσανται σφίσι
οἱ Περινθιοί, ὀνομαστὶ βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
ἦν δὲ μὴ ἐπιβάδωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίουν οἱ Παι-
10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
στηίῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλησίος
σφίς ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνί-
βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
θίων, ὡς ἐπαίονίζον κεχαρηκότες, συνεβάλαντο οἱ Παι-
15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἂν κου παρα-
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελούμενος
„ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοις
παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλὸν τι ἐκρά-
τησαν, καὶ ἑλκὸν σφίσι ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γεγόμενα, ὥς ἐγένετο· τότε δὲ αἰ-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
men singulare; etenim virum cum viro, et equum
cum equo committebant, et canem cum cane: et
duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
prae gaudio pacanem canerent, tum coniectantes
Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γυνομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἰς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρσις, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχαιτο, ἢ Φρο-
 νέοι κατὰ ταυτὸ, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορον σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενεῖς. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λά ἔχρουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perintho, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οἰκεόντων. Ταυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιῶσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτὰ τοῖσι ἄλλοιςι Θρηξὶ ἐπιτελεύουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιῶσι
5 τοιαῦδε. τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιῶσι τοιαῦδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὶ αὖν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἡ δ' αὖ κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

ⁱ
Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra *Crestonaeos* ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
 οἰκηϊοτάτου ἐαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
 ἀνδρὶ. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅνι-
 6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
 λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
 ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
 εἴωσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μισγέσθαι. τὰς δὲ
 γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
 ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
 μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
 νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
 τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
 7 οὗτοι μὲν σφείων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
 nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
 ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proximè
 cognatione attingunt, et iugulata unâ cum marito
 sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
 cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
 (6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*.
 Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
 gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
 voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
 diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
 pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
 tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
 sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
 quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
 vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
 res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεια, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτῶν, παρὰ τῶν ἄλλων πολυητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μῦθον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν καὶ παν-
 τοῖα σφαζάντες ἱερῆα, εὐωχεύονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοίων,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουσο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορείῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκέες, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων αἱ οἰκίσαντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρημος χώρα
 φαίνεται εἶδον καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse trans Istrum desertam terram

θέσθαι οἰκόντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτατους· ἄρματῆλατῆιν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀπαίρους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ἂν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustris autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustris vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

375, 100.

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέραν τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότε· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύστρογα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε..

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβαὶς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιάου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἴψῃσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιάος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηξεν· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit; petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 νεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν,
 ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἔππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut Paconas subigeret, et ex Europa in Asiam abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pigres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare Paconiae, Sardes venire, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hî observato tempore quum Darius in Lydorum suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῆγον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
 15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεί τι ἀπί-
 κετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ εἰς ὄψιν. ὡς δὲ ἤχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὓς κη πρόσω σκοπὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὑποδάπῃ εἶπ, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· „ἴτινες δὲ οἱ Παίονες ἀνθρώποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἴνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐωυ-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa caussa haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγὺν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβηε φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδωι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεναι, 15
 αἰλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκίοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὲ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τρέπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εὐύσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἳ δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετίως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum intulit Paeonibus.* (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχρμέναις τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκειδασθέντες, κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρησι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαιόνες τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν 5 ἄλλοι. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἔσθηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῖντας τοῖσι ἰκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολλῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dederunt. Atque ita Paconum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοντες ἐξ οὐρεος, τῷ ὀνόμαί ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναικά ἐκάστην ὃ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίσθησι ἄγεται δὲ ἕκαστος συχγὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 25 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλήθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατεῖ σχαίνῃ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hic autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interposita morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κεύθον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐΐσται· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἰτεῖν, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε εἰδίδου, καί
σφιας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν αἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit Alexandro: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi Dario terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379. 20.

τάδε· „Ξεῖτε Μακεδῶν, ἡμῶν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σσι, ἐπὶ αὖ δῶπον προτιθέμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξυνίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῶν γέ ἐστι
 15 „οὐκ αὐτός, ἀλλὰ κεχωριστά· ἄνδρας γυναικῶν ἐπὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῶν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τούτῳ ὁ Ἀμύν-
 τῃς μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 θὰ ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρείσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: *Hospes MACEDO, nobis Persis mos est, quando lautam celebramus coenam, tunc etiam pellices et legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti, et magnificam adposuisti coenam, tradisque regi Dario terram et aquam, nostrum sequere morem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis quidem neutiquam hic mos est, sed separantur viri a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domini, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis aderit.* His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persarum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mulieres, Amyntae dixere, *parum prudenter hoc esse*

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, ἀλγυθόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτόντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδαιμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νῆος
 τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ, ἀπῶν τε ἀνα-
 „παύεο, μηδὲ λιπάρει τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιὲς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γάρ σευ ἀνακαίσιμον συνέημι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιῆν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχει οὐρανὸν
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πίσσομαί ται.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὧ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπτεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκώσῃσι ὧν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἦδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας οὐρῶ μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἀφerte λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπ-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: Intellego fere,
fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
his verbis est adlocutus: Harum mulierum, hospi-
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redivas. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρήγε ἔσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τά τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαφιλευόμεθα ὑμῖν· ὡς παντελέως μά-
 „θητε τιμειώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmi, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφειὼν οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρώ-
το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπύη αὐτέων
εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ
ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
Περσέων ἐγένετο· καὶ σφειᾶς Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
φίῃ, χρήματά τε δούς πολλὰ, καὶ τὴν ἐνυτοῦ ἀδελ-
φεὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
τούς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκευ γεγενο- 22.

lecto excepisse. Haec locutus Alexander, iuxta quem-
que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nempe,
adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
viro-
rum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multà pe-
cunià, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
matrimonium datâ Bubaræ, viro Persae, duci eorum
quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
(22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιβουσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖογόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10 διον συνέξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

23. ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχεύοντος ἤδη Ἰστιάιου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δα-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui *Olympiae* certamina *Graecorum* administrant, ita se rem habere. Etenim quum *Alexander* solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum *Olympiam* esset profectus, *Graeci*, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse *Argivum* demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) *MEGABAZUS*, *Paeonas* ducens, ad *Hellespontum* pervenerat; indeque, eo traiecto, *Sardes* pervenit. Quumque per id tempus *Histiæus Milesius* iam

- 5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχιδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνοῦ ἐστὶ Μύρκενος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιει-
 „κέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτῃ ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκηῖα πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπῳ
 „δὲ ἥπιόν μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἔπειτα δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat
 Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad
 Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Me-*
gabazus, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque
 cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
 nit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam*
tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
sa ad construendas naves est materia, et multi
sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusse-
rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
agentem inhiibe; ne domestico premaris bello; leni
vero modo inhiibe ad te arcessitum. Postquam au-
tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέω ὅπως μηκέτι κῆνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προσείων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἀγγελοι πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νόω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε ἕνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, faveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens
regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
locutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

- 15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχείϊ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωνκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μωτάτον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τά τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρή-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν πλοκτιστον ἐν Θρηάκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος εἶναι καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἐαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχόν εἶναι Σαρδίων, ἀπῆλυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιάϊον· Ὅτανεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis, protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I.*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιλείων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον εἰδίκασε, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπινήν· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐρέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων εἰδίκασε· ἐνταῦσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους· εἴλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμπώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, interfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex detracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis, quem interfectum excoriaverat, in patris locum nominaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam in sella ius dicens sederet*. (26.) Hic igitur Otanes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calchedonios: Antandrum item expugnavit in Troade terra, et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus, Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur, fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιούσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπάρχον ἐπιστάσι Λυκάρετον, τὸν Μαυανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφόν. οὗτος ὁ Λυκάρετος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευταῖ.) Αἰτίη δὲ τούτου ἦδὲ πάντα ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰκνύμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωνσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii omnes ἄνεως (vel ἄνεος) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis Lycaretus, Macandrii frater, regis Sami, a Persis est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mortuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitutum redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam conferens quod desertores fuissent Scythicae expeditionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scythia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ionibus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se ipsa magis, quam unquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

πέμνει, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
 κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίῳ οὕτω δὴ σφας
 ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
 15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
 Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ὧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
 νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
 χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
 τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀριστα-
 5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιὸς
 Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρῖος ἐν Σούσοισι
 κατέϊχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
 ἐτύγχανε τούτου τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
 Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
 10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
 inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
 hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
 (30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coe-
 perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
 opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
 pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
 nomine *Miletum Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
 ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
 id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
 Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
 venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἑαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τένδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρνης μοι τυγχά 20
„νειέων φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν
„τε πολλήν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηζόμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύνατο ἄριστα· καὶ ὑπόσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Νάξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
θεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) Aristagoras ubi Sardes pervenit, cum Artapherne egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero puleram bonamque, et Ioniae vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„ χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „ τηῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ ρέχειν· τοῦτο δὲ, ἡσούς προσκτῆσαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „ τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένας, Πάρον
 „ τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „ νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενος, εὐπετέως ἐπιβήσεται Εὐ-
 „ βοίῃ, ἡσὼ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „ Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „ δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 „ ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „ Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „ γητὴς γίνεαι πηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ ραινέεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπεινον
 32 „ γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquires Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cycludes vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἔων, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρῳ λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν δηκοσίας τριήρας, πολλὸν δὲ κάστα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδειξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμανιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρίου ἀνειψίον· τοῦ Πausanias ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέραν χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὰν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, duceque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Miletō Aristagorā, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νείας ἐς Καύκασα, ὡς ἐν-
 δεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδρε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τος τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ ὀνόματι ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 / θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνετο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

sectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπίστευε ἌρταΦέρνης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖα ἄν-
 δρας Φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34.
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν ται ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 αἰγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι παλέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νείας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
 te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
 Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
 quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προστεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῶ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκειέ τε τὴν βασιλιήν τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων 5 δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absunt pecuniis omnibus quas secum Persae attulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus, cui caput punctis erat notatum*, Susiis ab Histiaeο adveniret,

σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλές σημῆναι, ὥστε Φυλασσομενέων τῶν
οὐδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρῆσας τὴν
κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμενε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τευλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπύκῃται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃν ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
μαινε, ὥς καὶ πρότερόν μαι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίησε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
20 ἐκείνου κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιούσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susis sese detineri: nam, defectio si exstitisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 ἐς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφίνας τὴν τε
 ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ ταῦτό ἐξεφέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλείῃ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνηα πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιέειν ὅπως ναυκράτες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνοραῖν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexit) quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθνέει· εἰ δὲ τὰ χρήματα καται-
 15 ρεθῇ τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃ
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωται μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκαι ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, εἶον ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37.
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρειω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσεία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρην, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρα- 5
 κλείδew Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὥς αὖ ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τῶντὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλέμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖντες ἀπίσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet molicens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat ~~quæ~~ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenæci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæci
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

6 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἑκάστη τῶν πολιῶν καλεῦσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριῆρεϊ ἀποστολος ἐγένετο· ἔδωκε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξουρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 5 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταδυμῆς, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιθῆτον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σὺ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποίων
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τούτέων οὐδέτερα ποιήσιν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εὐῶσαν
 ἀναμάρτητον ἐαυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἴσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναῖκός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἀλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλευσάνται. γυναῖκός μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμενά σε τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσῳ
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἰσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad hæc
 ephori et seniores, re deliberata, hæc Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquit, vi-
 demus te amore uxoris tue captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διξὰς ἰστίας οἶκε, ποιεῖν οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διαλθόντος, ἡ ἐσύτερον 41.
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφανε· καὶ
 ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἀτακος εἶουσα, τό-
 5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
 αὐτὴν ἀληθείᾳ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι
 πυθόμενοι ἄχλειον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτίων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
 10 σαν τῇ γυναῖκα περιιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθείως ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ ταῦτον ἰθείως
 ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῶσα θυγάτηρ
 Πρινητάδω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικῶν πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχήσων τὴν βασιλίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστῆσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιάτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριῳ χρησάμενος, εἰς ἣντινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρον,

dicant etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 nepotis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante exsecutus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

αἰπὴν εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κίνυπα, οἴκισε χώρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεὶς δὲ 15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43 οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήϊν τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ- 5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, εἰς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρήει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44 δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ Τῆλυν τὸν ἐαυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis Theracis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus, in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut Herculeam in Sicilia conderet; dicens *universam Erycis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit terrâ quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eâ*, respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam eandem in Africam duxerat, Italiam est praetervectus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybaritae ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιάτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδίων μάντιν Ἠλεῖον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῶδε. παρὰ Τήλως τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱερὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἰόντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unà cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρόν Κράστιν, τὸν ἰδρῆσαι συνελόντα τὴν
πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποίῳ διεφθάρη.
εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐπαίει,
εἴτε ἂν τὴν Ἑρκίνην χῶρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ'
ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτα-
10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἥλειῳ ἐξαίρετα ἐν
γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
ἐνέμοντο οἱ Καλλίῳ ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καὶ τοι, εἰ συνεπείλαβετό γε
τοῦ Συβαρτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 *seq.* Κράστιν. Κρ ᾄθιν *ed.* Schæf. et Both. *ex coniect.*
et dein Κραδίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae ad meam usque aetatem posterii Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profereunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτῶν, τούτοισι προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητῶν, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὰν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μιν-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέλει, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάεχθη
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

Iuerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugorati. (47.) Secutus etiam Do-
 ricum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidæ

394, 5.

λως τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, εἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκῇ τε τριήρει καὶ
 οἰκῇ ἀνδρῶν δαπάνῃ, εἰάν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνέικατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίῃσι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΪΕΤΑΙ ὃ ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χαλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέμνη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεύμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τὰδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δουλους εἶναι αὐτ’ ἔλε-
 „υθέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῶν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῶν, ὅσα προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰο-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῶν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλκίμοι εἰσὶ ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferrebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviiue omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mī-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ.
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετεῖς χειρωθῆναί εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπείρου ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοίκηται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὥς ἐγὼ Φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἷδε Λυδοί,
 „οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι εἶν-
 „τες.“ δεικνύς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἷδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πάλυπροβατώταται τε εἶντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοισι
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τή-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τὰ-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι εἶντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σῶ-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δαίταν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πὲρὶ ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεῖαν ἐστι
 „ὑμεῖας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβίσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu. neque illo ita bono. et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„ἔοντας ἰσπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
 „τοῖσι οὔτε χρυσῷ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγχι προθυμίᾳ μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκεν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἀρχὴν εὐπετείας,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τι εἰς τρίτην ἡμέρην ἀπακρίσεσθαι.“
 Τότε μὲν εἰς τοσούτον ἤλασαν. ἐπὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀπακρίσιος, καὶ ἦλθον εἰς τὸ συγκαίμενον,
 εἶπετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁποσίᾳ ἡμερίᾳ
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰωνικῆς οὗτος εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἰὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἑκάστω ὧ, ἐν ταύτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιώτας ἐξαγαγεῖν εἰς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν Φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν δ' Ἀρι-
 σταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξέειν Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπία λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐβέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε ἐς τοῦ Κλεομένους· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, ἄτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσοστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ ὄνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε ἐὼν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μὴ ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐεπία. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

δέκα ταλάντων ὑπισχνέμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 εἶδετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένους, πρέβαντε τῷσι
 χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήτηκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδωκε καὶ τὸ παιδίον ἠυδαῖτο,
 „Πάτερ, διαφθείρει σε ὁ ξείνος, ἣν μὴ ἀποσταῖς ἤς.“
 ὅτε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραινήσει,
 15 ἦτε ἐς ἑτέρω αἶσημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξέγινετο ἐπι-
 πλέον ἐτι σημῆναι περὶ τῆς αἰοδου τῆς παρὰ βασιλῆα.
 Ἔχμ γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆῳι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
 οἰκισμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γὰρ
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τίνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἐννῆκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea, quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuentemque Cleomene, progressus est augendo subinde pecuniae summam; donec postremo, quum quinquaginta ei talenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrumpe te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris.* Et delectatus Cleomenes puellae monito, in aliud conclave abiit, et Aristagoras Spartā omnino excessit, neque ei licuerat de itinere ad Regem plura commemorare.

(52.) Est autem illius itineris ratio huiusmodi. *Statibnes* (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et diversoria pulcherrima: totumque iter per culta ac tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor eum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὐτῇ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξέλασαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτῆριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὐραν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὐροισι διξᾶς τε πύλας διεξέλαῖς, καὶ διξὰ Φυλακτῆρια παραμείψαι. Ταῦτα δὲ διεξέλασαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιουμένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15 ἥμισυ. οὐρὸς δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμός νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλακτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες 20 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορβμεῦσαι

quem est porta, per quam omnino transire oportet priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in his confinibus autem duae sunt portae transeundae, et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς.
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέαν κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ· κοτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισύ· ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἐντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰί μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦται εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I. F f

γησι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγίων ἐόντων
 πενήκοντα καὶ τετρακοσίων. πενήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι, ἀνασιμῶνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένει τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῳ καλεῖται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

οιοι σταδίοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μακύνεται ἡ τρεῖς
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἤϊε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων αἰδεῖ ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππάρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῖω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἰόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτα τέσσερα οὐδὲν ἥσσαν,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων εἶδσκε ὁ Ἰππάρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τὰδε τὰ ἔπτα·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Sparta pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
eis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ
οὐδὲς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τίθμενος ὀνυροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὲ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγγέγονεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλομένην· οἴκον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Tortiter hanc leo per micantem sfera, quando periculum

Iniustus Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

hominis Nemo hominum iniustus non solvit tempore
recessu poenam. (Gr. otius)

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsî, deinde Gephyraei hi a Bocotis eiectioni,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλησι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδασκῆ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hic commemorantur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *literas*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, *literarum* etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui *literas* edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆία κεκληῖσθαι· καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι ποτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέησί τε καὶ οὔρεσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔοντα τοῖ-
 σι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρώων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἷη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τὸν αὖ λέγει,

Σκαῖος πνυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scæus, in adueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' αὖ εἶη ὁ Ἴπποκόωντες· εἰ δὲ αὐτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναβὴς, καὶ μὴ ἄλλος τούτῳ ὄνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντες· ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίπου τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ αὐτὸς ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι·

μουναρχίαν ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτῳ δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχήσας ἐξαπιστήσεται Καδμῆϊοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρίποται εἰς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖσιν εἰς Ἀθήνας· καὶ σφί ἱερὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱερῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱερὸν τε καὶ ὄργανον.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiectioni, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* verò, tunc relictis, postea a Bocotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἰππάρχου Φόνιες, ἀπήγηταί μοι· δαὶ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥια λέξαν λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἰππίαυ τυραννεύοντος καὶ ἐμπικρανομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων Φυγάσι πυρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλας, πυρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τευχίσαντες· ἐνθάῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerhius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrium* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus causā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

35 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξαικοδομῆσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πυρίνου
 λίθου ποικίλιν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπτυον τὴν Πυθίην χρε-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητίαν ἄνδρες, εἰ τε ἰδίᾳ στό-
 λαι εἰ τε δημοσίᾳ χρησόμενοι, προσφέρω σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτα
 πρόφασιν ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρες,
 ἔοντα τῶν αἰσίων ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξιλῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμως καὶ ξενίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρῶτα ἐποιεῖν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 ioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliās pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniā persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν εἰς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προκυνθανόμε-
 ναι ταῦτα, ἐπακαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεόμενοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χροίμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κιτίην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπὶ τε ἔσχον συμμαχούς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμνηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπιστοῦσα 20
 δὲ διέθθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τῶν εἰς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

- 25 εἰς τὰ Φαί τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κληίου τοῦ ἐν Κυνοσάργῃ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μῆζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλεῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφειὼν ἔπεισον
 ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλευμέ-
 νοις εἶναι ἐλευθέροις, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδὲν τι πᾶν 65
 τως αὖ ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπυνόον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 institucere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τῖσαι σίτοις καὶ ποτοῖς εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντες τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο. ἐς τὴν 5
 Σπάρτην. οὖν δὲ συντυχίᾳ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπικτιβέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἕτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλῳ τε καὶ Νηλεΐδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἧλως ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ τῷ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā Pisistratidae Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus et Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαβον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη-
θεῖν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀπὸ Ἀλκμαιωνί-
δος, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπείσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, αἰτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐστύνμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταίριζται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπαυμίας ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπαυμίας
 ἐξευρὼν, πάρεξ Αἰάντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγέιτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέβητο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμμέστο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι παλεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δούς ἐπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπέων εἰνέκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέονται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiaice excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vult Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λῆν ἐκ τῆς χώρας. ἔλθων δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖ Φᾶσα,
 „Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπαλθὼν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλ-
 15 λάξεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἰδόκει, πέμψας εἰς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἵδουσε ἐμβαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγέσθαι, ὥς
 ἔχθιστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκί-
 στέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

erata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum*
vero lapidatorem. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμενος ἀπέδωκε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου
ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικωνῖοι 25
ἑώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
χώρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυ-
γατρὸς· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευτῶν διδοὶ Ἀδρήστῳ
τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσιν 30
ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλᾶς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
μὴ αἱ αὐταὶ ἕως τοῖσι Σικωνῖοις καὶ τοῖσι Ἀργείοις,
μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἐνθα καὶ πλεῖστον κατε-
γέλασε τῶν Σικωνῖων· ἐπὶ γὰρ ὕος τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. ὕος τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schæf. et Borh.
adiicitur καὶ χοῖρου.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium nomi-
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

ἑπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
 10 οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκείνου τεθνεώτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον εἰς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν
 15 ἑπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
 ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, εἰς τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατρίδος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δόκειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι

asino desumens, terminationem solam pristinarum tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; reliquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios *Choireatas*. Quibus nominibus tribuum usi sunt Sicyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*, alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt: quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt, Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Atheniensis* autem *Clisthenes*. Sicyonii ex filia nepos, qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀνόμαζον Κλει- 5
 σθένηα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖρην
 προσθήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀπὸ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατέθηκε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῷ κα-
 70 τῷπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσοῦ-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλεῖται
 Κλεομένηα τὸν Λακεδαιμόνιον, γινόμενον ἑαυτῷ ξεῖπον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεια εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρου τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένηα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

407, 5.

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγείας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδασχῆς τοῦ Ἰσα-
γόρου. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδε ὀνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ· Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέρων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
πρὸς τῷ γάλμα. τούτους ἀνιστάσιν μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpâ Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐναγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξισχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείε ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχίριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ἔσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilominus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

- 15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἥϊς
ἐς τὸ αὐτὸν τῆς θεοῦ, ὡς προσερίων· ἡ δὲ ἱρητὴ ἐξα-
νασταῖσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
„μὴδ' εἰσθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
20 „ρίεσθαι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
„ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιεύς.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τούς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι
ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένη καὶ 73
τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrare accesserat, deam consulturus:
at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
viri opera manuum fortisque animi maxima possem
commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
(73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχὴν βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
 παλεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
 Ὑστάσπιος, Σαρδίων ὑπαρχός, ἐπιπρώτα τίνες ἴοντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γινέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπὲ- 10
 κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὃ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσει· αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἅπτι σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἰαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπσι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 sectus Sardium, quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedit. Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
 non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔρχοιτο ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσας· συνέξῃλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόφης αἰρέουσιν, καὶ Ἰστιάδῃ, δῆμους τοὺς ἐσχατοὺς τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπιόντες.
10 χάρις τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιῆσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, εἰῶσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψιν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τιβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abcesserunt: deinde

τος, ὃ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτι- 5
 τῶν, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω 10
 τοῖ παραλυομένοι δὲ τοιούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέρω, ἐπικλητοὶ σφί ἐόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνῃ ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμα-
 χῶν τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γούντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἰχόντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὲ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit Demaratus, Aristonis filius, qui et ipse
 rex erat Lacedaemoniorum, et unā cum Cleomene
 exercitum eduxerat Lacedaemone, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est Spartaе, *ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur*: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui*;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui Eleusine
 erant, reges dissidere videntes, et Corinthios relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-
 ticam* susceperе Dorientes: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi causa populi Athe-

καίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
αὖ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεῖς ἐσέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηῆν ποιῶν-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
6 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
Pugnā cum Boeotis commissā, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρας οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδέδεατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἶπτε
 ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέβριππον χάλ-
 κειον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio vietis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, c muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε:

25 Ἴθνη Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δισμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρεῖῳ ἔσβησαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾠξήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἣ ἰσχυροῦς ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας

περιωκόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακροῦ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὅτι ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβελοκάκειον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐωυ-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθύμειο καταργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἐπέμπον, βουλά-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον. 5
ἀλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσιν Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωνάιοι καὶ Θεσπῖες, καὶ οὗτοι γε
„ἀμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ ταῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Ἐγὼ μοι δακείω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) Thebani vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare.* Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt proximos debere rogari, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.*
(80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωπῳ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „ταυτέων ὑδελφῶν ἰουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶρων γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλόμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ὄντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπέδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχρύσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidas auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacescissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπέφερον. ἐπικείμενων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλά-
σαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῆμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσνέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προσφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη
σφέας ἐκέλευε Δαμῆς τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα 5
ιδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερά τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱερὰ· 10

hanorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis insta-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adver-
sus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epi-
dauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*,
iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines sta-
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas fa-*
ciendas curarent statuas, an ligneas? Respondit-
que *Pythia*, *neutrum horum; sed ex sativae oleae*
ligno. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ καίνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ αἰς ἐλαίαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκαῖνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ρξουσι ἔτος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεῖ. κατανέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύ-
 ριοι, τῶν τε ἰδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαίων τουτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπιτέλεον τὰ συνέθετο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαν-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, εἰδίδον τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαν-
 ρίων. αἵ τε δὲ ὄντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

θαλασσοκράτορες ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαίρονται
 αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφ- 10
 τέρης χώρας εἰς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσιῇσι τε
 σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆσι καὶ κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
 χορηγῶν ἀποδοικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοις
 αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σφρ καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.
 84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυρίοι
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
 φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 ragi. Dictieriis autem chori illi neminem virum la-
 cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
 niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χὸν τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο·
 ἐπεὶ δὲ ἐστειρῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσασθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἰγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριῆρεϊ μὴ τῶν αὐτῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπιρῶντο
 ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σιγῶν ἐπι-

*pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
 non aequum esse ut porro solvant. sed ab Aeginetis,
 qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
 accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
 tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
 responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
 negotii. (85.)* Iam porro aiunt *Athenienses*, post-
 quam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse
 Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
 missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut
 quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basi-
 bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
 das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
 fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
 xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
 stitisse terrae motum: eaque re terribos trahentes,

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἑλποντας, ὑπὸ τούτῳ 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἄτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινήται δὲ, εὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγων πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον εὐῶσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χῶρην· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχρουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἑσσαντες
 συγγίνωσκέμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τρέψεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, velati hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginet-*
ae vero contendunt, non unâ navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; *Aeginetas* vero his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum ea causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντὸ
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τινι
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πείναι, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελεῖν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ, Αἰγυῶται λέγουσι, πυθόμε-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτόιμους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγυῶνιν, καὶ παρεῖναι βοηθούτας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοῦσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπείναι ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νηῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροτὴν τε γνέσθαι καὶ τὸν σιωμὸν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 oorum trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argίevos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intereluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε. ὁμολογέται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κέῃον μῦνον ἐξ 10 ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων· ὅκη εἴη ὁ ἐωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρήναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum *Athenienses* etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, sibilis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 Θεός δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτιω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφύ-
 ρισον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὰν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἢ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἤ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἢ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88.
 Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τὸδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφί ἐκατέρωσι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστειῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῶν Θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱερὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse
 visum. In quas quum alia ratione animadvertere non
 possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius
 enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres,
 Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tu-
 nicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus,
 non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam
 omnium mulierum Grascarum vestimentum olim
 idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.)
 Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione
 illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud
 utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad
 id tempus maiores, utque in templo harum dearum
 fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud
 illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρέων νόμον τὸ
λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργεῖαν μὲν νυν καὶ Αἰγι-
νητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔρω τῶν Ἀθηναίων,
περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὰ ἑφόριον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρας τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γε-
μένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὲ Θηβαίων
ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γε-
νομένων ἀνταμιμνησκόμενοι αἱ Αἰγινήται ἐβοήθηον τοῖσι
Βοιωτοῖσι. Αἰγινήται τε δὴ ἰδόντες τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5
ραβαλάσσει· καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμησμένοις ἐπ' Αἰγινήτας
στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊων ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας
ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τρώγοντα ἔτια, τῷ ἐνὶ καὶ
τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδίδοντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppetias venire Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos*, ex quo iniuriae initium fecissent *Aeginetae*, abstinerent bello; *prima autem et trigesimo anno belli* adversus *Aeginetas* initium facerent, postquam *Acaco* tem-

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
σφεας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσσεσθαι, πολλὰ δὲ
καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. Ταῦτα
ὡς ἀπενειχθέντα ἀκούσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
τρίηκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
εἰς ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινιτέων ἀνάρσια. Ἐς 90
τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
το διπλῆν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
multa medio tempore passuros, multa vero etiam
facturos; verumtamen ad extremum subacturos
Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinен-
dum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
obiiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κέσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίᾳ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς ταύ-
 τοισι ἐνῆγον σφίεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάγκη εἶσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων· τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δέ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειθύντας· δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ σὺδαμῶς
 ἐτόιμους ὄντας πείθεσθαι σφί, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλευ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἐαυ-
 τῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νές καὶ πειθαρχεῖσθαι ἐτόιμον· μαθόντες δὲ ταῦτα

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec sibi
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et nequiquam paratis Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφόμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκωμεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ ἑβδόηλοισι μαντήίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ἑόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξιν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „δὴ ἡμέας ἐλευθερώσεις ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „Βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schaeff.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte*
nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
que Athenas nobis obnoxias reddere receperant,
patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
xime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικαι αὐτῶν Βασιτοὶ καὶ Χαλκιδῆες, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἵματόν. ἐπὶ τε δὲ ἐκείνα
 „παύσαντες ἡμάστομεν, νῦν πειρασόμεθα σφραεῖς ἄμα
 „ὑμῖν ἀπαιόμενοι τίς αὖθις. αὐτὰυ γὰρ τούτου εἶπεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππὶν μετεπεψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὲ 25
 „τῶν παλίων, ἵνα καινῶ τε λόγῳ καὶ καινῶ στάλῳ ἴσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπαιόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 αὖκ ἐπιδέκετο τοὺς λόγους. αἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσιπλῆς ἔλεξε ταῦδε· „Ἦ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
runt consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
descentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus.
et vos a civitatibus convocavimus, ut communi
consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
camus, eique quae ademimus restituamus.

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilia
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατὰ γυν παρασκευάζεσθαι
 „τοῦ οὗτε ἀδικαιότερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οἷτε
 10 „μιαυφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τυραννον καταστήσαντες παρά σφίσι αὐτοῖσι. οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις διδάσκει κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἔόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δευφάτα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γινώσκειν, παραχρᾶσθαι εἰς
 „τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔσσι, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμης ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν. Κορινθίους γὰρ ἦν πόλιος 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ἐλγασχίη, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 „δαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδασαν δὲ καὶ ἡγον-
 „το ἐξ ἁλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἔοντι ταυτέων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λαβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaē
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἰσχυὶς Ἡτίων ὁ Ἐχεκράτειος, δήμου μὲν ἐκ Πίτρης
 „εἶναι, αἰτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγένοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἐπίσι·

„Ἡτίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύνει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαίῳσι δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡτίωνι, ἐξαγγέλλεται κως

„τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτ' 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡτίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Aetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

480, 1.

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τίξαι δὲ λέοντα
 „καρτερὸν, ὠμησθῆν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ Φράζεσθε Κορίνθιοι, αἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ἐφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτίκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, εὖν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντε, δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ καταίκητο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris grvida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.
 (92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum,
 obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi co-
 gnoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam
 prius illud, quod congruebat Aëtionis responso,
 intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, pres-
 serunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram in-
 terficere decreverunt. Postquam peperit mulier,
 mittunt protinus decem de suis in pagum quem
 habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi
 ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἴηκα ἐκείνοι ἀπικρίατο, καὶ δοκέουσα
 „Φεικὲς Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴηκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνέχειρσιτε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θειή τύχη προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέγτα τοῦτο, οἶκτός τις ἔρχε
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεφας δὲ παραδδοῖ τῷ δευτέρῳ·
 „ἢ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ διέξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενοι, οὐδενὸς βουλομένου διαγοῦσθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὦν ὁπίσσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστειῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατικόμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

*nīs, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
 silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
 sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
 illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
 autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulam
 primus in manus acceplisset, is eum humo adlide-
 ret. Iam verò divina quædam fortuna accidit, ut
 infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
 cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
 sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
 pueram tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
 ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
 traditus; nemine interimere eum volente. Post-
 quam igitur matri pueram reddiderant, ei domo
 erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
 alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
 primus acceperat infantem, quod non fecisset*

65 „τος, ὅτι οὐκ ἐποίησεν κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 „χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας
 „τοῦ Φότου μετίσχειν. Ἐδὲ δὲ ἐκ τοῦ Ἡπίωνος γὰρ 92
 „ου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἐστιῶσα πρὸς αὐτῆσι τῆσι θυγατρὶ
 „δείσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κεφαλὴν
 „ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „τὸ, πάντα ἐρευνῆσαι μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἔδοξε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐρετέ-
 „λαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες, ἔλθον ταῦτα. Ἡπίων 92
 (5)

*quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatu-
 ros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigatu-
 ros: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae mon-
 data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius*

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφύγοντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσινος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρυνθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἑσκαταβαίνει,

„Κυψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85

„αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

„Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννίσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξέ, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,

92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,

„Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,

„ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

„νεται. Ὁ τοίνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυφέλου μισοφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅντινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πρηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξῆγε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nuntios commercium habuit cum Thrasybulo, Milesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus, homine qui a Periandro missus erat extra urbem educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo et repetere iubens causam cur ad se Corintho missus esset, detruncabat interim ut quamque vidit spicam super alias eminentem, praecisamque abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam segetis partem tali modo corruptit: denique, postquam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*
Herod. T. II. P. I. I i

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἐαυτοῦ σινάμωνον ἀπηγεόμενος
 92 „τάπερ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπει. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνειὼς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλυπε κτείων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἐαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasse Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exuit, uxoris
 suae gratiā Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.

- „ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „ παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημανεῖν ἔφη ἢ
 „ Μελίσσα ἐπιφανεῖσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „ χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνῇ τῶν γὰρ οἱ συγκατέθειψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, εἰς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ ὡς εἰς ὁρτὴν, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωμέναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitii alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum autem, quo cognoscere Periander possit vere haec a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσε σφραγίδας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους· 135
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος
 „κατέκαψε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χώρον τοῦ ξίνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκας
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θαμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλέονται
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἣν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὶν, ἵστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

bus, vestimentis cunctas exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constitutis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβυῶν ἔλεξε τάδε. 93
 Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
 θεοὺς κύνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
 θήσιν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 5 ριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο, οἳά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
 πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν τέως μὲν εἶ-
 χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆος
 ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωνὴν
 10 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
 νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
 ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δὼν Ἀνθεμῶντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
 rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
 Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
 curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
 qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
 vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
 pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
 tia Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
 quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
 Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
 vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
 themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἕκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λιος ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνὸν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχεσσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulți essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poëta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

495, 56.

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ αἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνικρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναίων τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιάνδρος
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράπητο· κατήλ-
 λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπὶ 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθηναὶ γε-
 5 νοῖατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσιν
 ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
 Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
 scriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de
 calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
 Mitylænaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde
 Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
 num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
 hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
 quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
 nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
 mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
 do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
 quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
 potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
 tarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλοίατο σόσι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκητο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυναστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρῶν ἦναι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι ταύδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἶκός σφεας εἶη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit *Hippiam* recipere. Quam conditionem ad se relatum quum neutiquam admitterent Athenienses, decreverunt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) ΠΕΡ ἰδὲν tempus, quo id decreverant Athenienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius *Aristagoras*, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pulsus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras potentiā eminebat. In concionem igitur populi progressus *Aristagoras*, eadem quae Spartae verba fecit, de *Asiae* bonis, et de bello cum Persis, quam faciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta uterentur. Praeter haec commemorabat, *Atheniensium* colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα πάντα
 δέοντες ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένηα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῦθον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
 λαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν αἰσίων, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάρουσι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίᾳ ὠφελίᾳ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσειε· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παιό-

*illis servarentur qui potentiā praestarent. Deni-
 que nihil non pollicebatur, impense rogans: donec
 eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere
 multitudinem, quam unum hominem: nam unum
 quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat
 decipere, sed triginta Atheniensium millia facile po-
 tuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, de-
 creverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus,
 quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quo-
 vis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Bar-
 baris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras
 ante illarum egressum domum revector, postquam
 Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil qui-
 dem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim
 hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet mole-
 stiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,*

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κάμην ἐπ' ἐωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπικέτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν 10
 „ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σάζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „θάλασσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπιδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας εἰλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex cisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύθει Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοσι, ὅπως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνέδεκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφῆας
25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν.
ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετρίων πέντε τριῆρας,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
τέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γάρ
5 δὴ Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδίας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετρίων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθηον· οὗτοι
ὦν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbium sunt transducti, Lesbiique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntes, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triemes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalcidensi-
bus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ῥῆσαν, ἐποίετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί-
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἔρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκῆς εἰς οἰκὴν ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστν ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον εἰς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμόν ποταμὸν ἐκδιδῶ,
 ὃ δὲ, εἰς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀβροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῇ

Cl. 4. καλάμου. καλάμους alii. fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur Pactolum
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 dere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσسونτο ἐπὶ τὰς νῆας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίης Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὅστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλησι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἀλυος πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι Φοκεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumptae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsequuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

429, 78.

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰσθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεσμένου
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στειρθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum adversus Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt; nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπίσθησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν ἦρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἑωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὲ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθουσίου δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις αἰλούσας ἐμπεπρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰς τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θερραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, *Sardes* captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, *Aristago-*
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-*
nas sumere ab Atheniensibus! hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coëna ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτα, μέμνιο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὃ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτε-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρῆγματα. ἄνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπίσθαι, Σαρ-
 „δίαν με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτον τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σιωπὸν ἐν
 „αἰτίῃ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγξαις ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspec-
 tum suum *Histiaco* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiace*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi daturos his persuasit ut illos sequerentur,
 et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
 cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
 quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
 ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaceus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
 ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
 molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχέσιν; τί δ' ἂν ἐπιδικήμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἶναι; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιῶμαι.
 „Ἄλλ' εἰ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „ταοῦτο ποιῆσιν, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμῷ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σοὶ γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἑόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνᾳ τε πάντα καταρτίσω εἰς τὸντο,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibiue si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paucillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibiue

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη- 30
 „χανησάμενον, ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενυμι τοὺς βασιλεῖς,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι εἰς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπρόβητο, καὶ μιν
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἑπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω εἰς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖον εἰς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀθη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituiam, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 oeculum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Oncsilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμε-
 10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἦσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γνομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109.
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῶν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁποτέρῳσι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ αὖ εἰς ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium
 Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad-
 futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae-
 cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans:
 nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma-
 gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere,
Persae etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent,
 pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus
 autem *Phoenices* circumnavigarunt promontorium,
 quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum
 ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duci-
 bus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus op-*
tionem cum utris velitis configere; cum Persis,
an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugná cum
Persis vultis congredi, nullá interpositá morá

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμέτερας, Φοίνιξ ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποιέω
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ἐκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰωνῶν φυλάξοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσον οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensis navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vobis au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cac-*

- Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντετάσσεται Ὀνήσιλος. Ἦλαινε 111
 δὲ ἔππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἴστα-
 σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίῳ ἔππον ἰστάμενον ὀρθόν, καὶ
 „ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσ-
 „νεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ἰοότερον
 „βούλει Φυλάξας πληῆσαι, εἴ τε τὸν ἔππον, εἴ τε αὐ-
 10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι παῖεω καὶ ἀμ-
 „φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτίων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent, Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis selectos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, volens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Artybii* equo, qui erectus stare adversus armatum militem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio erectum stare, et pedibus atque ore pugnare contra adversarium. Tu igitur ocys delibera tecum, mihi que ede, utrum observare ferireque velis, equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus respondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu iusseris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilius*

- „ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρῶμασι προσφερέστερον, Φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφερεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσηα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφερεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέκομαι
 „μὴ μὴν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἰπὲ, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 दा πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄλλοι γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φαίνικας·
 καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congredi, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum.
 (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde commissa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus quidem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt Phoenices; et inter Ionas Samiorum prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσφέρετο
 πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
 νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
 παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
 10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
 ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλῆξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
 που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
 Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
 μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Σττησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
 ρίου, προδιδῶι ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
 κρὴν· οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποι-
 5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
 λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κουριεῦσι
 ἐποίεε. γινομένων δὲ τουτέων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
 σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου,
 ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
 Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
 ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
 Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes inii-
 ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
 Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
 cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
 gnant, deserit Cyprios Stesenôr, Curii tyrannus, cum
 non exigua militum manu, quos secum habebat:
 dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
 Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
 miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
 facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
 exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικέ-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶψαι τυράννων μάλιστα.
 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσῃσι, ὅτι σφίας ἐπολιόρησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθύντα·
 καὶ μὲν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλῶν. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἤδη εὐούσης κοίλης, ἔσμος μελισ-
 σίων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μὲν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γνομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἐμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinnans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *aufferrent caput humarentque*; *Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius cum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad incam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διαφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι τὴν, περίξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτω μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτοὶ 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαραζάντες σφῆας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπὶ κράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras Cypri civitates diutissime obsidionem sustinuerunt Soli; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense Persae ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-
que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam Ionas; expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 Θεον. Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πόλιν, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
τὴ καὶ Περκαίτην, καὶ Λάμφακον καὶ Παισὸν ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
ταῦτ' ἰῶσι Φρονήσαντας, ἀπειστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκὰς τε Στήλας
καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδόι. συλληχθέν 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
τοῦ Μαισώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Macandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνῶμη ἔφερε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας,
 καὶ κατὰ νάτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλ-
 λειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνῖκα ἡ γνῶμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι
 15 κατὰ νάτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μαῖλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἣν Φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθῶσι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάτων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyemsis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Macandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Macandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt Persae, Macandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad Marsyam fluvium cum illis congressi
 sunt Cares: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μῦνοι δέ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλυπόντες τὸ παρά-
 120 παντὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρῆξουσιν. Βουλευομένοισι δέ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθόντες Μιλήσιοί τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δέ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δέ, τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνμαχίσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφῶν, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· εἰς τὴν ἐμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτίων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγῃ.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὔτω
10 διεφθάρησαν.

Τμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἰὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς εἰς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος εἰς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
licta in Hellespontum duxit exercitum: et Aeolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νούσῳ τελευ-
 123 τᾶ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἀμεινὸν σφι εἴη κρησφύγετον

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reli-
 quias. At ipse *Hymcas*, dum hos populos subigit,
 in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem
 illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto,
 et *Otani*, tertio duci *Persarum*, mandatum erat
 bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente infe-
 rendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et
Cymen *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras*
Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet)
 ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscue-
 rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens
 superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio,
 convocatis suarum partium hominibus, deliberatio-
 nem proposuit, dicens, *commodum ipsis fore, cer-
 tum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-*

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθένται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὰ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποι-
 10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐπέ-
 χεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβάν;“ ταῦτα ἐπιτεράτα ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιῦ, τουτέων μὲν ἐς σὺδαιτέρην στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τέχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπίσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεῖόμενον, καταλεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπτει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν αὐτῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλει ἐς τὴν Θρηάκην, καὶ ἔσχε
 τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεῖόμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum, Histiaeo a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeo munitum. (125.)* Iam
Hecataeus quidem, *Hegesandri* filius, *Historiarum*
 scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
 suit; sed in Lero insula debere castellum munire *Ari-
 stagoram*, ibique, si Mileto excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
 posset. Hoc *Hecataei* fuit consilium. (126.) Ipse
 vero *Aristagoras* eo maxime inclinabat, ut Myrci-
 num abiret. Itaque Mileto *Pythagorae* fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I.

*απόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίεναι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI

HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* Graecus ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10.11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14.15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniiis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17.18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino exoepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopas* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasim* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent *Aegyptii*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuente patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis Indis* fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in *Aegyptum* auxilio mittit: qui redeunt, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Laedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspiciatus, universum Persarum imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, lingua dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisacis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine *vespertilio*nes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emptos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente Borysth. proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septentrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi praelongis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris causa comedunt. (25. 26.) His a septentr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini tristiceo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poeta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti.

Asia, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustreis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypan*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus auget. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesorum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Canabris* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporem ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relictæ. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septemtrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ *Scythicâ*. (46.) *Saythae*, pecoribus viventes, et domos plaustreis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* *Scythicum*, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesorum hostium pellibus et craniis quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) artem a *Venere* habent. (67.) *Rex aequi* quo pacto vates consulat. (68. 89.) *Ritus di.* (70.) *Sepultura* regum, inferi

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporem ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendū relinquit. (97. 98.)

Darius, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in *Tauricam*: superne habitant *Thracophagi*, *Melanchlaeni*. *Thracia*, in xx. dierum iter. Horum mores: (104.) *Neuro-* (105.) *Melanch-* (106.) quorum (107.) cae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythiis, caeteri negant. (118. 119.) *Bellicum Darii gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scytha*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythiis*, alia via interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphyliam* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolytus* Spartaem mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libyam* urbem condere. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. L. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum Aeginetam*, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in *Libya* Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem *Libyco* sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni *Graecia* adventis aucta colonia, *Libyes* agro exuti regi *Aegyptiorum* se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudus, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euclthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti *Aegypti*; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut *Herodoto* videtur) spe *Libyae* populos sub imperium *Persarum* redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab *Aegypto* *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra *Cyrenen*: (170.) super *Barcam* *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gratiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem execrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulorum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem et lunam* deos colunt; circa *Tridonidem* lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum tractus*. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*. (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Per-sae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnæ* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën *Lesbium*, (cf. IV. 97.) *Mitylenæ* tyrannide donat *Darius*; *Histiæo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntæ* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivæ* stirpis fuerunt. (22.) *Histiæum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta *calamitas Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiæi* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter ab Epheso usque Susa*, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

oti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex *Alcmaeonidarum* familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, *Sicyoniorum* tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat *Homerica* carmina canere, et *tribuum* nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiolem factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, orta inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartaë* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a Boeotiis et Chalcidensibus poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) Thebani adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Acacidæ* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. eoll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) Spartanos, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit Sigeum, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei* *ἰψίωνιδος* carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus causa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defeoit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ vincunt. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubuisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellesponti, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* *Edonidem* (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)
